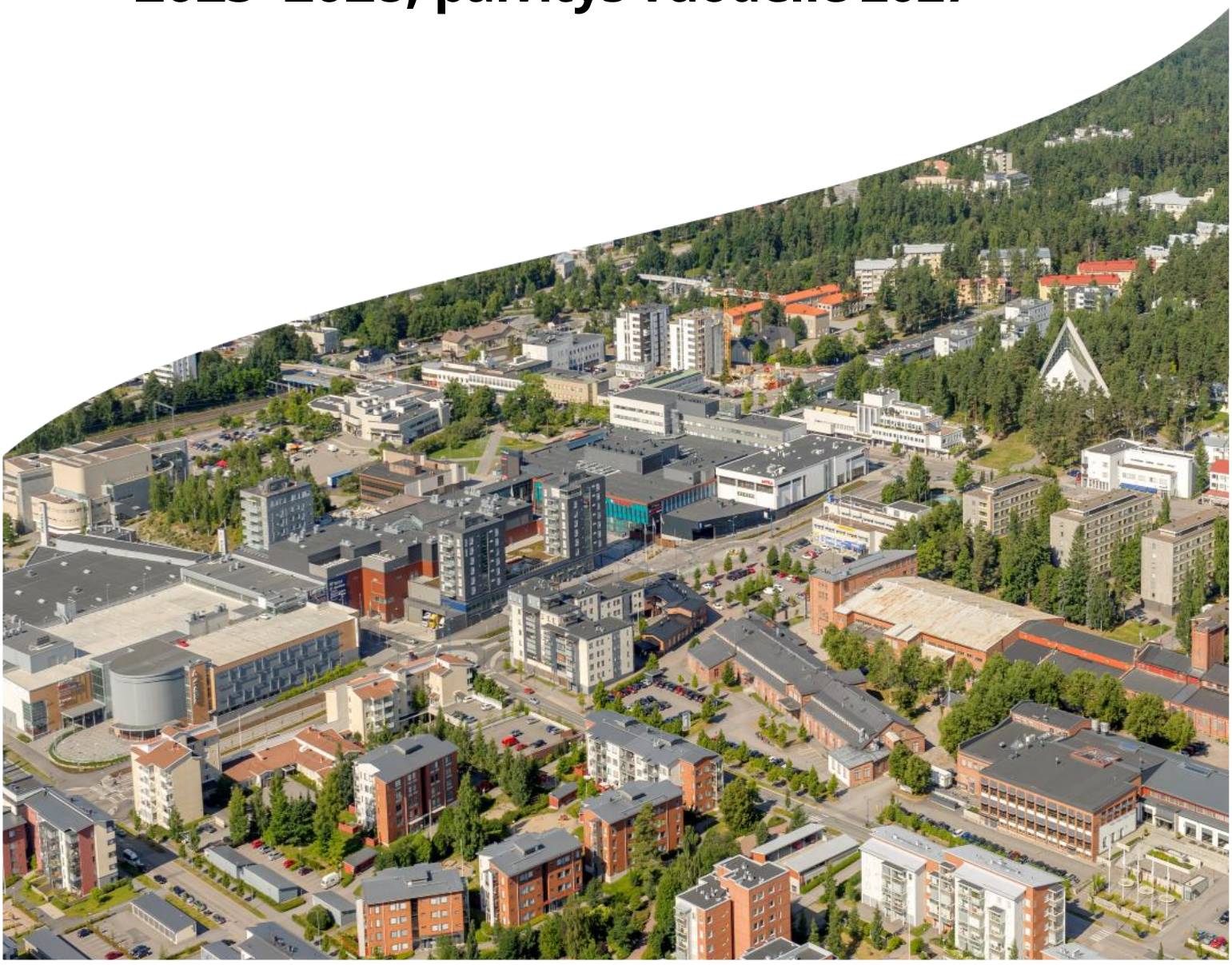
HYVINKÄÄ

Hyvinkään kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2025–2028, päivitys vuodelle 2027

Sisällys

1. Johdanto ... 1

1.1 Ympäristöterveydenhuollon valtakunnalliset ohjelmat ... 1
1.2 Yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman teema 2025–2028 ... 2
2. Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö ... 2

2.1 Toimialue ... 2
2.2 Valvonnan voimavarat ja tehtävät ... 2
2.3 Koulutus ... 4
2.4 Valvontakohderekisteri ja tietojärjestelmät ... 4
2.5 Laatujärjestelmä ... 5
2.6 Viestintä ... 5
2.7 Valvonnan maksullisuus ... 5
2.8 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu ... 6
3. Valvonnan toimialat ... 6

3.1 Yleistä ... 6
3.2 Elintarvikevalvonta ... 7
3.2.1 Elintarvikevalvonnan tarkoitus ... 7
3.2.2 Elintarvikevalvontasuunnitelman perusteet ... 7
3.2.3 Valvontakohteet ... 8
3.2.4 Valvontakohteiden hyväksymis- ja ilmoitusmenettely ... 8
3.2.5 Tarkastusten suunnittelu ja toteutus ... 8
3.2.6 Oiva-järjestelmä ... 8
3.2.7 Ensisaapumisvalvonta ... 9
3.2.8 Näytteiden otto ja tutkiminen sekä valvontaprojektit ... 9
3.2.9 Elintarvikevalvonnan painopisteet vuonna 2027 ... 10
3.2.10 Seurantaohjelmat ... 10
3.2.11 Valvontakirjanpito ... 10
3.2.12 Hallinnolliset pakkokeinot ... 10
3.2.13 Terveysvaaratilanteet ja takaisinvedot ... 11
3.2.14 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ... 11
3.3 Terveydensuojelun valvonta ... 12
3.3.1 Terveydensuojelun valvonnan tarkoitus ... 12
3.3.2 Terveydensuojelun valvontasuunnitelman perusteet ... 12
3.3.3 Tarkastusten sisällön määrittely ... 12
3.3.4 Valvontakohteiden riskinarviointi, riskiluokitus ja tarkastustiheys ... 13
3.3.5 Tarkastukseen käytettävä aika ... 13
3.3.6 Näytteiden otto ja tutkiminen sekä valvontaprojekti ... 14
3.3.7 Terveydensuojelun painopisteet vuosina 2025–2028 ... 15
3.3.8 Hallinnolliset pakkokeinot ... 16
3.3.9 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ... 16
3.4 Tupakkalain ja nikotiinikorvausvalmisteiden valvonta ... 16
3.4.1 Valvonnan tarkoitus ... 16
3.4.2 Valvonnan painopisteet 2025–2028 ... 17
3.4.3 Tarkastusten sisällön määrittely ... 18
3.4.4 Tarkastuksella käytettävät menetelmät ja mahdollinen näytteenotto ... 19
3.4.5 Tarkastuskohteiden tarkastustiheys ... 19
3.4.6 Tupakointikiellot asuntoyhteisöissä ... 20

3.4.7 Henkilöstöresurssit 20
3.4.8 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi 20
4. Eläinlääkintähuolto, eläinten hyvinvoinnin ja eläintautien valvonta 21
4.1 Johdanto 21
4.2 Yleiset lähtökohdat ja voimavarat 21
4.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen 22
4.4 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen 22
4.5 Tietojärjestelmät 24
4.6 Yhteistyö ja viestintä 24
4.7 Maksut 25
4.8 Valvonnan toimeenpano 25
4.9 Eläinten terveyden valvonta 26
4.9.1 Eläintautivalmius 26
4.9.2 Eläintautiepäilyt ja -tapaukset sekä ilmoittaminen 26
4.9.3 Muu eläintautivalvonta 26
4.9.4 Eläinten lääkitsemisen valvonta 26
4.9.5 Tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta 27
4.10 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti 27
4.11 Tuonti EU:n ulkopuolelta 27
4.12 Eläinten hyvinvoinnin valvonta 27
4.12.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus 27
4.12.2 Luvan- tai ilmoituksenvaraiseen toimintaan, ilman epäilyä, kohdistuva tarkastus 27
4.13 Eläimistä saatavat sivutuotteet 28
4.13.1 TSE-valvonta 28
4.14 Ehdollisuuden valvonta 28
4.15 Eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman painopisteet 2027 28
4.16 Seuranta, arviointi ja raportointi 29
5.1 Toiminta häiriötilanteissa 29
5.2 Epidemioiden selvittäminen 29
6. Suunnitelman toteutumisen arviointi 30

Liiteluettelo:

Liite 1 Elintarvikevalvonnan suunnitelmalliset tarkastukset ja tarvittava työaika vuonna 2027
Liite 2 Terveydensuojelun kohteiden laskennallinen valvonta vuonna 2027
Liite 3 Eläinlääkintähuollon resurssitarpeen kartoitus 2027
Liite 4 Terveydensuojelutarkastuksen sisältö toimintatyyppikohteittain 2027
Liite 5 Päätös kunnallisten eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä

1. Johdanto

Ympäristöterveydenhuolto on osa ennaltaehkäisevää kansanterveystyötä, jonka tehtävänä on yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ja tapaturmien ehkäisy. Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö edellyttää kuntia laatimaan ja hyväksymään säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa, hyväksyttävä toimielimessä ja toimitettava Ruokavirastolle. Suunnitelmassa on otettava huomioon valvontaa ohjaavien keskusvirastojen valvontaohjelmat. Hyvinkäällä tämän suunnitelman hyväksyy ympäristölautakunta.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille turvallinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta, mutta viranomaisvalvontaa tarvitaan toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuuden valvomiseksi, toimijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi, kuluttajansuojan turvaamiseksi sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistamiseksi.

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukainen säännöllinen valvonta on toiminnanharjoittajille maksullista. Kunta perii hyväksymänsä taksan mukaiset valvontamaksut.

Eduskuntavaalit pidetään keväällä 2027, minkä jälkeen uusi hallitus päättää mahdollisista muutoksista ympäristöterveydenhuollon järjestämistapaan. Hyvinvointialueiden ja kunnallisen ympäristöterveydenhuollon välisen yhteistyön ja tiedonkulun varmistamiseksi tulee alueilla edelleen tehdä järjestelmällistä työtä.

1.1 Ympäristöterveydenhuollon valtakunnalliset ohjelmat

Ympäristöterveydenhuoltoa hallinnoi ja johtaa kaksi ministeriötä: maa- ja metsätalousministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö. Näiden kahden ministeriön alaisuudessa olevat kaksi keskusviranomaista (Ruokavirasto sekä Lupa- ja valvontavirasto) suunnittelevat, ohjaavat ja valvovat valtakunnallisesti ympäristöterveydenhuoltoa.

Ympäristöterveydenhuollon keskusviranomaiset ovat laatineet yhteisen valtakunnallisen ohjelman vuosille 2025–2028. Valvontaohjelma sisältää ympäristöterveydenhuollon yleiset ja yhteiset periaatteet. Toimialakohtaiset valtakunnalliset valvontaohjelmat: Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma, Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma sekä Elintarvikevalvonnan ja eläinlääkintähuollon ohjelmat sisältävät yksityiskohtaisemmat ohjeet. Toimialakohtaiset suunnitelmat on päivitetty valtakunnallisesti vuosittain.

Yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman tavoitteena on yhtenäistää ympäristöterveydenhuollon valvontaa ja sen ohjausta sekä lisätä valvonnan vaikuttavuutta ja laatua yhtenäistämällä valvontakäytäntöjä valtakunnallisesti. Kunnan tulee laatia ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma, jossa otetaan huomioon keskusviranomaisten toimialakohtaiset valvontaohjelmat ja niihin sisältyvät painopistealueet paikalliset olosuhteet ja elinkeinorakenne huomioiden.

1.2 Yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman teema 2025–2028

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman ohjelmakauden 2025–2028 teemana on *Vaikuttava valvonta ja ydintehtävät*. Ympäristöterveydenhuollon valvontaohjelman teemaa vaikuttavasta valvonnasta ja ydintehtävistä voidaan edistää seuraavia tavoitteita toteuttamalla:
– *tietoperusteinen valvonta*; varmistutaan valvonnan tietopohjan luotettavuudesta ja valvonnan tietojärjestelmiin kuten Vatiin (ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tietojärjestelmä) kirjatun valvontatiedon oikeellisuudesta
– *osaaminen*; jatkuva ylläpito ja kehittäminen
– *varautuminen*; jatkuva ylläpito, ja aiempien häiriötilanteiden oppien hyödyntäminen.
Keskusviranomaisilla voi olla toimialakohtaisia painopisteitä valvontaohjelmakauden eri vuosille. Nämä kuvataan toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa.

Uudellamaalla ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköiden välinen yhteistyö on tiivistä. Järjestämme yhteisiä koulutuspäiviä ja toimimme yhteistyössä oman Hyvinvointialueemme kanssa osallistuen mm. valmiusharjoituksiin ja erilaisiin suunnittelukokouksiin.

2. Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö

Ympäristöterveydenhuolto on yksi kolmesta ympäristökeskuksen tulosyksiköstä. Muita yksiköitä ovat rakennusvalvonta ja ympäristöpalvelut. Ympäristökeskuksen asioista päättää ympäristölautakunta.

2.1 Toimialue

Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikön toimialueeseen kuuluu Hyvinkään kaupunki, jonka pinta-ala on 336 km2. Asukkaita kaupungissa on n. 47 000. Pääosa valvontakohteista sijaitsee taajama-alueella; noin 90 % kohteista on 4 km:n säteellä Ympäristökeskuksen toimipisteestä.

2.2 Valvonnan voimavarat ja tehtävät

Valvontayksikön vakituinen henkilöstöresurssi on 10,4 htv. Ympäristöterveydenhuollon henkilöstön erikoistuminen ja henkilöstöresurssin jakautuminen on esitetty taulukossa 1.

Ympäristöterveydenhuollon suunnitelmallisen valvonnan tarpeeksi on arvioitu yhteensä noin 189 henkilötyöpäivää:

- elintarvikevalvontaan 97 henkilötyöpäivää, joista tarkastuksia 68 htp, matka-aikaa 25 htp, näytteenottoa 3 htp sekä kirjausta ja laskutusta 1 htp
- terveydensuojelun valvontaan 84 henkilötyöpäivää, joista tarkastuksia 39 htp, matka-aikaa 16 htp, näytteenottoa 16 htp sekä kirjausta ja laskutusta 13 htp
- tupakka- ja lääkelain mukaiseen valvontaan 8 henkilötyöpäivää, joista tarkastuksia 5,5 htp

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi toimialakohtaisissa valvontasuunnitelmissa on arvioitu muuhun valvontatyöhön kuluva aika, joka on tavallisesti 1,5–5 kertaa alueella sijaitsevien tarkastuksiin tarvittava aika. Tällaista muuta valvontaa, joka ei vaadi säännöllisyyttä, ovat erilaiset suunnitelmaan

sisältymättömät valvontatapaukset, asumisterveyteen liittyvät tarkastukset, epidemiaselvitykset, asiakasyhteydenotot sekä näihin liittyvät selvitykset ja valvontatoimet, ilmoitusten ja hakemusten käsittely sekä lausuntojen valmistelu muille viranomaisille. Myös toimiminen ympäristöterveydenhuollon asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana sekä toiminnan kehittäminen ja erilaiset raportointitehtävät vaativat voimavaroja. Lisäksi eri lainsäädännöissä määriteltyihin häiriötilanteisiin varautumiseen tulee varata riittävästi aikaa ja suunnitelmia on hyvä laatia yhteistyössä muiden viranomaisten ja laitosten kanssa. Taulukossa 2 on suunnitelma voimavarojen jakautumisesta eri toimialoille.

Ympäristöterveydenhuollon tarkastajien kelpoisuusehtona on tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto terveydensuojelulain (763/1994) 7 §:n ja elintarvikelain (297/2021) 32 §:n ja 87 §:n mukaisesti.

Taulukko 1 Ympäristöterveydenhuollon käytettävissä oleva henkilöstö

Nimi	Virkanimike	erityisosaaminen/vastuualue	htv
Taru Järvimaa	I kaupungineläinlääkäri Ympäristöterveydenhuollon erikoiseläinlääkäri (yksikön päällikkö)	elintarvike- ja ympäristöhygienia/laitosvalvonta (eläinperäiset elintarvikkeet)	1
Pialiisa Toropainen	II kaupungineläinlääkäri	eläinlääkäripalvelut	1,2
Satu Lievonen	elintarviketarkastaja	elintarvikevalvonta, tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta sekä lupa-asiat	1
Susanne Nieminen	terveystarkastaja	RTA, terveydensuojelu (koulut, päiväkodit, asumisterveys, as. oy tupakointikieltohakemukset) talous- ja uimavesiasiat (työpari)	1
Pia Tiainen	terveystarkastaja	elintarvikevalvonta, terveydensuojelu (hoitolaitokset), tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta	1
Maiju Koho	terveystarkastaja	elintarvikevalvonta, terveydensuojelu (kauneushoitolat) tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta, valvontaeläinlääkärin työpari	1
Renata Bagge	terveystarkastaja	terveydensuojelu (asumisterveys, liikunta- ja tatuointitilat, leirikeskukset, muut nuorten ja lasten tilat, ammatilliset oppilaitokset, yksityiset päiväkodit, as. oy tupakointikieltohakemukset)	1
Heikki Rönnqvist	terveystarkastaja	Talous- ja uimavesiasiat, olosuhdevalvonta, asumisterveys (työpari) sekä erikseen määriteltävät muut tarkastajan tehtävät	1

Terhi Kellberg	tutkimusavustaja	Viranomais- ja muiden näytteiden ottaminen, asiakaspalvelu ja neuvonta. Tietojärjestelmien ja varaston, laitteiden ja laadun hallintaan liittyvät tehtävät	1
Viivi Parma	valvontaeläinlääkäri	eläinsuojelu-/eläintautivalvonta	0,5
Eija Pennanen	palvelusihteeri	hallinto	0,5
Mika Lavia	ympäristötoimenjohtaja	hallinto	0,2
Yhteensä käytettävissä			10,4 htv

Taulukko 2 Suunnitelma voimavarojen jakautumisesta valvottaville toimialoille

	Käytettävissä kokonaisuudessa, htv	Kokonaisuudesta käytettävissä suunnitelmalliseen valvontaan, htv	Suunnitelmallisen valvonnan tarve riskinarvioinnin perusteella, htv + matka-aika
Elintarvikevalvonta	2,55	0,6	0,6
Terveydensuojelun valvonta	3,7	0,6	0,6
Tupakka- ja lääkelain mukainen myynnin valvonta	0,15	0,04	0,04
Yhteensä	6,4	1,24	1,24
Eläinlääkintähuolto	1,7	0,1	0,1
Johtaminen	0,8		
Yhteensä	8,9	1,34	1,34

Voimavarojen jakautumistaulukko ei sisällä avustavaa henkilökuntaa (1,5 htv).

2.3 Koulutus

Henkilöstön pätevyys varmistetaan oikein toteutetulla rekrytoinnilla ja henkilöstön täydennyskoulutuksella. Talousarviossa on varattu määräraha noin 30–35 koulutuspäivään. Tavoitteena on, että henkilöstö voi osallistua kaikkiin tärkeisiin keskusvirastojen järjestämiin täydennyskoulutustilaisuuksiin ja työkokouksiin (n. 8 koulutuspäivää vuodessa terveys-/elintarviketarkastajille ja eläinlääkäreille). Osallistumista maksullisiin koulutuksiin on jouduttu säästösyistä rajoittamaan. Osaaminen pyritään varmistamaan jakamalla koulutuksista saatua tietoa yksikön sisällä.

2.4 Valvontakohderekisteri ja tietojärjestelmät

Ympäristöterveydenhuolto käyttää valtakunnallista ympäristöterveydenhuollon keskitettyä toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä VATIa. Eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan valvontatiedot tallennetaan salattuihin tiedostokansioihin, ja toimitetaan Ruokavirastoon digitaalisen tietojärjestelmän (Formula) kautta.

Hyvinkäällä on valvonnan kohderekisterin perusteella 312 elintarvikealan ja 232 terveydensuojelualan toimipaikkaa. Tupakan vähittäismyyntipaikkoja on 28 ja nikotiinikorvaustuotteiden myyntipaikkoja 18.

2.5 Laatujärjestelmä

Hyvinkään ympäristöterveydenhuollolla on oma laatujärjestelmä ja kattava toimintaohjetiedosto, jonka päivittämisen seurannasta laatuvastaava huolehtii. Vuosittain osallistutaan pääkaupunkiseudun yksiköiden yhteisiin vertaisarviointeihin soveltuvin osin. Laatupalaveri järjestetään koko yksikölle kahdesti vuodessa.

2.6 Viestintä

Valvontasuunnitelmaluonnos on luettavissa ja kommentoitavissa Hyvinkään kaupungin ympäristöterveydenhuollon internetsivuilla noin viikkoa ennen lautakunnan kokousta. Hyväksytty valvontasuunnitelma on ympäristölautakunnan käsittelyn jälkeen luettavissa samassa paikassa. Lautakunnan päätökset annetaan tiedoksi alueelliselle päivälehdelle Aamupostille.

Ajankohtaisista tutkimustuloksista ym. tiedotettavasta kerrotaan internetissä ympäristöterveydenhuollon ajankohtaista -sivulla sekä erikseen lähetettävillä tiedotteilla. Ajankohtaisista asioista kerrotaan myös kotitalouksiin jaettavassa Hyvinkää -lehdessä.

Asiakaspalvelusta, neuvonnasta ja opastuksesta vastaa kukin tarkastaja valvontavastuullaan olevien toimintojen osalta. Neuvontaa tehdään myös pitämällä puheenvuoroja ympäristöterveydenhuollon eri aiheisissa koulutus- ja tiedotustilaisuuksissa. Kaikkiin esitelmöintikutsuihin pyritään vastaamaan myöntävästi. Osallistumme myös aktiivisesti Hyvinkään kaupungin omaan Some-viestinnän kehittämisryhmään.

Häiriötilanneviestinnässä noudatetaan kaupungin kriisiviestintäohjetta. Ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelmassa on tarkemmat ohjeet viestinnästä häiriötilanteissa. Suunnitelmaa päivitetään vuosittain.

2.7 Valvonnan maksullisuus

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukainen valvonta on maksullista. Valvontaviranomaisen tulee periä toiminnanharjoittajalta hyväksytyn taksan mukainen maksu valvontasuunnitelmaan sisältyvästä tarkastuksesta, näytteenotosta ja näytteen tutkimisesta. Valvonnan maksullisuuden tavoitteena on ympäristöterveydenhuollon voimavarojen turvaaminen, minkä vuoksi on tärkeää, että maksutulot kohdennetaan kunnassa valvonnasta vastaavalle yksikölle. Maksuilla katetaan valvonnasta aiheutuneita todellisia kustannuksia.

Ympäristölautakunta on hyväksynyt 1.8.2025 ympäristöterveydenhuollon maksutaksan. Taksa tarkastetaan tarvittaessa, yleensä vuoden tai kahden vuoden välein. Tarkastettu maksutaksa on nähtävillä ympäristöterveydenhuollon internetsivuilla.

Lisäksi peritään lakisääteinen valvonnan perusmaksu, joka on veroluonteinen ja 150 e suuruinen. Maksu koskee lähes kaikkia toimipaikkoja muutamia erikseen määritettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta.

Ympäristöterveydenhuollon yksityiskohtaisissa valvontasuunnitelmissa ja työohjelmissa on arvioitu valvontaohjelmien edellyttämällä tavalla tarkastukseen kuluva kokonaisaika. Varsinaisen tarkastuksen keston lisäksi on huomioitu tarkastuksen valmisteluun ja tarkastuskertomuksen laatimiseen kuluva aika. Nämä huomioidaan kohdekohtaisissa valvontasuunnitelmissa sekä keskusviranomaisille ja lautakunnalle tehtävissä raporteissa.

2.8 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Ympäristöterveydenhuollon yksikkö tukeutuu teettämissään laboratoriotutkimuksissa hankkimiinsa laboratoriopalveluihin. Palvelut ostetaan Metropolilab Oy:ltä, jonka laboratorio sijaitsee Helsingissä. Sopimus on voimassa toistaiseksi.

3. Valvonnan toimialat

3.1 Yleistä

Tämän suunnitelman mukainen valvonta perustuu ympäristöterveydenhuollon lakien mukaan kunnille säädettyyn valvontaan. Lainsäädäntö on esitetty tarkemmin toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa.

3.1.1 Riskinarviointi

Valvonnan tarve määräytyy kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Toimialakohtaisissa suunnitelmissa on annettu ohjeet valvontakohteiden riskinarviointiin. Riskinarviointi ja -luokitus ovat jokaisella toimialalla erilaisia.

3.1.2 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika

Tarkastuksella tarkoitetaan valvontaviranomaisen säännöllisesti ja ennalta suunnitellusti tekemää tarkastusta, jossa arvioidaan valvontakohteen vaatimuksenmukaisuus.

Hallintolaissa (434/2003) § 39 säädetään tarkastuksesta seuraavaa: ”Viranomaisen on ilmoitettava toimivaltaansa kuuluvan tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, jota asia välittömästi koskee, jollei ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteutumista. Edellä tarkoitetulla asianosaisella on oikeus olla läsnä tarkastuksessa sekä esittää mielipiteensä ja kysymyksiä tarkastukseen liittyvistä seikoista. Tarkastuksen kuluessa asianosaiselle on, mikäli mahdollista, kerrottava tarkastuksen tavoitteista, sen suorittamisesta ja jatkotoimenpiteistä. Tarkastus on suoritettava aiheuttamatta tarkastuksen kohteelle tai sen haltijalle kohtuutonta haittaa. Tarkastajan on viipymättä laadittava tarkastuksesta kirjallinen tarkastuskertomus, josta tulee käydä ilmi tarkastuksen kulku ja tarkastajan tekemät keskeiset havainnot.”

Tarkastuksella käytetään mahdollisuuksien mukaan keskusviranomaisen laatimia erityisiä tarkastus- ja raportointilomakkeita. Tarkastuskertomus toimitetaan hallintolain 39 §:n mukaisesti tiedoksi kaikille asianosaisille. Oiva-tarkastusten tarkastuskertomukset lähetetään sähköisesti VATI-järjestelmästä.

Tarkastus voi sisältää eri ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä. Tarkastuskertomuksessa esitetään, minkä säännösten mukaan tarkastus on tehty. Tarkastusaikaan vaikuttaa tarkastuksen sisällön laajuus; siihen katsotaan kuuluvaksi varsinaisen kohteessa tehdyn tarkastuksen lisäksi tarkastukseen valmistautuminen, tarkastuskertomuksen laatiminen ja tietojen tallentaminen tietojärjestelmään. Resurssien suunnittelussa huomioidaan myös matkoihin kuluva aika, vaikka sitä ei lasketa tarkastukseen käytettävään aikaan. Yksityiskohtainen tarkastusten sisältö kuvataan kunkin toimialan osiossa.

Taulukko 3 Tarkastuksen yleinen sisältö eri toimialoilla

	Tarkastuksen yleinen sisältö
Elintarvikevalvonta	• Minkä tahansa näkökohdan tutkiminen sen toteamiseksi, onko kyseinen näkökohta vaatimusten mukainen • Pääsääntöisesti ilman ennakkoilmoitusta • Yksi tarkastus ei yleensä voi kattaa koko yrityksen toimintaa, vaan kohdistuu johonkin tiettyyn osaan, kuitenkin niin, että vähintään kolmen vuoden aikana kaikki yrityksen toiminnot tulevat tarkastetuiksi
Terveydensuojelun-valvonta	• Selvittää terveysvaaran tai haitan esiintyminen (aistinvaraista tarkastelua ja arviointia, mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa) • Yleensä tarkastuksesta ilmoitetaan ennakkoon
Tupakkalain valvonta	• Tavoite tarkastaa kohteen toiminnan ja tilojen vaatimustenmukaisuus

3.1.3 Valvontakohteiden tai valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet

Tarkastustiheydet määräytyvät riskinarvioinnin perusteella kohdetyypeittäin. Tavoitteelliset tarkastustiheydet esitetään liitteiden taulukoissa. Kohdekohtaisia tarkastusmääriä voidaan tarkistaa alaspäin (korkeintaan 50 %) tai ylöspäin (korkeintaan 50–100 %) perustuen riskinarviointiin ja valvontasektoriin. Viranomaiselle ilmoitetut uudet kohteet tulevat heti ilmoituksen käsittelyn jälkeen suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

Valvontakohteiden kannalta tarkastustiheydellä on taloudellista merkitystä, sillä valvontamaksut määräytyvät tarkastusmäärien perusteella. Tarkastuksista laskutetaan vasta, kun ne on tehty. Poikkeuksen muodostavat elintarvikealan laitokset, joilta peritään taksan mukainen vuosivalvontamaksu, mikäli tarkastuksia on vuodessa enemmän kuin kaksi. Tupakkavalvonnan tarkastuksista ei laskuteta erikseen, koska tupakkalain alaisten tuotteiden vähittäismyynnin vuosivalvontamaksut kattavat tupakkavalvonnan kulut.

3.2 Elintarvikevalvonta

3.2.1 Elintarvikevalvonnan tarkoitus

Elintarvikelain tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus, hyvä terveydellinen laatu ja jäljitettävyys sekä kuluttajan suojaaminen elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta ja taloudellisilta tappioilta. Kunnan elintarvikevalvonnan tarkoituksena on valvoa elintarvikelain noudattamista alueellaan. Valvonta auttaa toimijoita toimimaan oikein ja vahvistaa heidän kilpailukykyään.

3.2.2 Elintarvikevalvontasuunnitelman perusteet

Kunnan tulee laatia säännöllistä valvontaa koskeva elintarvikevalvontasuunnitelma siten, että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajaa taloudellisilta tappioilta. Hyvinkään kaupungin elintarvikevalvontasuunnitelma sisältää ympäristöterveydenhuollon suorittaman elintarvikevalvonnan Hyvinkään alueella. Suunnitelmassa on otettu huomioon lainsäädännön vaatimukset (elintarvikelaki 297/2021 § 39).

Tämä suunnitelma sisältää elintarvikkeiden alkutuotantopaikkojen, hyväksyttyjen elintarvikehuoneistojen ja ilmoitusta edellyttävän toiminnan säännöllisen valvonnan. Valvonnan yleiset periaatteet on kuvattu ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman yleisessä osassa (luku 3.1). Tässä luvussa kuvataan elintarvikevalvontaan kuuluvia erityispiirteitä ja menettelyjä.

3.2.3 Valvontakohteet

Elintarvikevalvontakohderekisteriä ylläpidetään valtakunnallisella VATI-tietojärjestelmällä. Ympäristöterveydenhuolto valvoo kaikkia rekisterissä olevia Hyvinkään alueen elintarvikevalvontakohteita, joita ovat:

- hyväksytyt elintarvikehuoneistot
- ilmoitusta edellyttävä elintarvikealan toiminta
- elintarvikkeiden alkutuotantopaikat
- elintarvikkeiden kanssa kosketukseen joutuvia materiaaleja ja tarvikkeita valmistavat ja markkinoivat toimijat

3.2.4 Valvontakohteiden hyväksymis- ja ilmoitusmenettely

Elintarvikehuoneiston on oltava viranomaisen hyväksymä tai rekisteröimä ennen toiminnan aloittamista. Kaupungineläinlääkäri tekee elintarvikehuoneiston hyväksymisestä päätöksen. Hyväksymispäätös tehdään viimeistään 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pidempää käsittelyä. Ilmoituksen käsittely tehdään mahdollisimman pian ilmoituksen saavuttua. Todistus ilmoituksen käsittelystä lähetetään ilmoituksen tekijälle.

3.2.5 Tarkastusten suunnittelu ja toteutus

Elintarvikevalvonnan tulee olla säännöllistä, yhdenvertaista ja avointa sekä riskeihin perustuvaa. Hyvinkään elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelma perustuu Ruokaviraston ohjeeseen Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen (Ohje/versio: 1028/04.02.00.01/2022/6). Valvontakohteiden riskiluokitus tehdään kohteittain Ruokaviraston ohjeen mukaisesti. Riskiluokitukseen vaikuttavat toiminnan luonne ja laajuus. Riskiluokitus määrittää elintarvikehuoneiston tarkastustiheyden. Elintarvikelaki mahdollistaa myös toimijan luotettavuuden arvioinnin ja sen huomioimisen valvonnassa Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti.

Hyvinkäällä on oman riskinarvioinnin perusteella päätetty tarkastaa aina seuraavana vuonna sellaiset kohteet, jotka ovat edellisenä vuonna saaneet tarkastuksella C- tai D-arvosanan pois lukien kertaluontoiset välittömästi korjatut puutteet esim. rakenteissa. Näin otetaan huomioon toimijan valvontahistoria riskiperusteena tarkastustiheyden määrittämisessä.

Elintarvikevalvonnan suunnitelmallisten tarkastusten määrä on esitetty liitteessä 1. Tarkastukset tehdään pääsääntöisesti ilman ennakkoilmoitusta. Taulukossa esitettyjen tarkastusten lisäksi tehdään 2–4 elintarvikevalvonnan tarkastusta erilaisiin yleisötapahtumiin. Tarkastus voidaan harkinnan ja tarpeen mukaan tehdä myös virka-ajan ulkopuolella

3.2.6 Oiva-järjestelmä

Valtakunnallinen valvontatietojen julkistamisjärjestelmä (Oiva) yhdenmukaistaa elintarvikevalvonnan käytäntöjä. Valvontatietojen julkaisemisella lisätään valvonnan läpinäkyvyyttä ja annetaan kuluttajille tietoa heidän valintojensa tueksi.

Kuntien valvontaviranomaisten tekemät Oiva-tarkastukset ovat valvontasuunnitelman mukaisia, maksullisia tarkastuksia. Tarkastettavat kohdat on jaettu Oiva-arviointiohjeessa useaan asiakokonaisuuteen. Jokainen asiakokonaisuus tarkastetaan vähintään kerran kolmessa vuodessa jokaisessa valvontakohteessa. Oiva-järjestelmän myötä seurantatarkastusten toteuttaminen on olennainen osa valvonnan vaikuttavuutta ja yhtenäisyyttä. Seurantatarkastukset on huomioitu

valvontasuunnitelmassa ja niiden tekemistä varten suunniteltua tarkastusmäärää on lisätty 15 %. Tarkastuksesta laaditaan Vati-tietojärjestelmässä tarkastuskertomus sekä suppeampi Oiva-raportti, joka julkaistaan Oivan internetsivulla (www.oivahymy.fi) sekä yrityksissä sisäänkäyntien yhteydessä.

Yksikössä yhdenmukaistetaan elintarvikevalvontaa kuukausittain pidettävissä elintarvikevalvonnan palavereissa. Valvontayksiköiden välistä yhdenmukaistamista tehdään osallistumalla vähintään vuosittain pääkaupunkiseudun elintarvikevalvojien, ulkomyyntivalvojien sekä laitosvalvojien palavereihin.

3.2.7 Ensisaapumisvalvonta

Ensisaapumisvalvonnalla tarkoitetaan elintarvikevalvontaa, joka kohdistuu muista Euroopan Unionin jäsenmaista sekä Norjasta ja Sveitsistä Suomeen toimitettaviin eläimistä saataviin elintarvikkeisiin. Ensisaapumisvalvontaa suoritetaan osana kuntien tekemää elintarvikevalvontaa (OIVA-valvonta). Valvonnan tarkoitus on turvata mainittujen elintarvikkeiden elintarvikehygieeninen laatu ja estää eläintautien leviäminen niiden välityksellä.

3.2.8 Näytteiden otto ja tutkiminen sekä valvontaprojektit

Elintarvikenäytteenotolla ja tutkimustulosten avulla pyritään selvittämään tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta sekä omavalvonnan toimivuutta. Näytteenotto on osa säännöllistä viranomaisvalvontaa. Elintarvikenäytteet otetaan ja tutkitaan Ruokaviraston ohjeen Elintarvikkeiden mikrobiologiset analyysit – Ohje valvontaviranomaisille (4094/04.02.00.01/2020/3) mukaisesti. Näytteet tutkitaan Metropolilab Oy:n laboratoriossa Helsingissä.

<u>Valtakunnalliset valvontaprojektit</u>
Vuonna 2027 Hyvinkään kaupungin elintarvikevalvonnalla on valmius osallistua soveltuviin Ruokaviraston koordinoimiin valvontahankkeisiin.

<u>Omat valvontaprojektit</u>
Hyvinkään kaupungin elintarvikevalvonnassa toteutetaan vuosittain 1–3 omaa projektia. Lisäksi voidaan osallistua 1–2 Uudenmaan alueen muiden kuntien kanssa yhteiseen projektiin. Projektit määritellään vuosittain esiin tulleiden valtakunnallisten ja paikallisten tarpeiden perusteella. Näytteet tutkitaan toimijoiden kustannuksella. Projektit pyritään määrittämään siten, että elintarvikealan toimijoiden eri toimialatyypit ovat vuorollaan projekteissa edustettuna; kauppa, ravintola, suurtaloudet, valmistuskeittiö, jakelukeittiö, kahvila, grillit/kioskit. Projektit raportoidaan kirjallisesti ja julkaistaan Hyvinkään kaupungin internet-sivuilla. Lisäksi niistä lähetetään tiedote paikallislehteen.

Vuonna 2027 elintarvikevalvonta selvittää Hyvinkään myymälöissä jauhetun jauhelihan laatua. Projektissa otettavat näytteet tutkitaan toimijoiden kustannuksella.

<u>Muu näytteenotto</u>
Eläinperäisiä elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevistä laitoksista ei oteta omavalvonnan valvontanäytteitä. Toimijat velvoitetaan ottamaan omavalvontanäytteet myös muissa kohteissa. Tästä on laadittu ohje toimijoille.

Terveysvaara- ja ruokamyrkytystutkimukset sekä kuluttajavalitustutkimukset eivät sisälly viranomaisen valvontanäytteenottosuunnitelmaan, sillä niiden määrää eikä niiden vaatimaa henkilöresurssia voi etukäteen suunnitella. Kyseiset tutkimukset ovat etusijalla näytteenotossa.

3.2.9 Elintarvikevalvonnan painopisteet vuonna 2027

Vuonna 2027 elintarvikevalvontaa tekevät tarkastajat osallistuvat Ruokaviraston koulutukseen, jonka aiheena on elintarvikealan toimijoiden ja valvojien HACCP-osaamisen lisääminen.

3.2.10 Seurantaohjelmat

Kansallisten seurantaohjelmien näytteenottoon ja toimenpiteiden toteutukseen osallistutaan resurssien puitteissa, mikäli alueella on ohjelmaan sopivia kohteita ja ohjaavalta viranomaiselta tulee valvontapyyntö.

3.2.11 Valvontakirjanpito

Valvontakirjanpito sisältää huoneistohyväksyntään ja ilmoituksen käsittelyyn liittyvät asiakirjat, tarkastuksista laadittavat tarkastuskertomukset, neuvotteluista pidettävät muistiot, viranomaisnäytteiden näytteenottotodistukset ja tutkimustulokset, arviointiraportit sekä viranomaisen muista toimenpiteistään kirjaamat asiat, esimerkiksi mahdollisten puheluiden ajankohdat ja niissä käsitellyt asiat.

Tarkastetut asiat kirjataan aina, vaikka niissä ei tarkastuksen aikana havaittaisikaan epäkohtia. Jos valvoja on antanut suullisen kehotuksen elintarvikemääräysten noudattamiseksi, epäkohta ja kehotus kirjataan toimijalle annettavaan tarkastuskertomukseen. Lisäksi pidetään kirjaa sovitusta epäkohtien korjaamisaikataulusta sekä tehdään valvontakirjanpitoon merkinnät, kun toimija on toteuttanut vaaditut korjaustoimenpiteet.

Elintarvikehuoneiston valvoja säilyttää valvontakirjanpidon siten, että se voidaan antaa pyydettäessä toisen valvontaviranomaisen tai auditoijan tarkastettavaksi. Tarvittaessa kopio valvontakirjanpidosta, esimerkiksi tarkastuskertomus voidaan lähettää tiedoksi toiselle valvontaviranomaiselle. Valvontatiedot tallennetaan valtakunnalliseen VATI-valvontatietojärjestelmään.

3.2.12 Hallinnolliset pakkokeinot

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään elintarvikevalvonnassa silloin, kun elintarvikealan toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin elintarvikemääräysten noudattamiseksi, eivätkä muut valvontatoimenpiteet elintarvikealan toimijan velvoittamiseksi noudattamaan elintarvikemääräyksiä ole riittäviä. Oivatarkastusten perusteella pakkokeinoihin ryhdytään, kun samasta arviointirivistä on annettu kahdesti C-arvio, eikä toimija ole korjannut epäkohtaa tai epäkohta vaarantaa elintarviketurvallisuuden niin, että annetaan D-arvio. Pakkokeinoja ovat mm. määräykset ja kiellot, seuraamusmaksu, uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuhka, haltuunotto sekä elintarvikehuoneiston hyväksynnän peruuttaminen.

Kaupungineläinlääkärille on delegoitu seuraavat pakkokeinot:

- § 55 Elintarvikesäännösten vastaisuuden korjaaminen;
- § 56 Kielto;
- § 57 Elintarvikkeen markkinoilta poistaminen ja yleinen tiedottaminen;
- § 58 Haltuunotto;
- § 59 Elintarvikkeen käyttöä ja hävittämistä koskeva päätös;
- § 67 Elintarvikevalvonnan seuraamusmaksu

Elintarviketarkastaja ja terveystarkastajat voivat antaa määräyksiä: § 55 Elintarvikesäännösten vastaisuuden korjaaminen. Ympäristölautakunta päättää uhkasakon asettamisesta. Pakkokeinojen käytössä noudatetaan Ruokaviraston opasta (3761/04.02.00.01/2020/3).

3.2.13 Terveysvaaratilanteet ja takaisinvedot

Terveysvaaralla tarkoitetaan mitä tahansa biologista, kemiallista tai fysikaalista tekijää tai tilaa, joka saattaa vaarantaa elintarvikkeen turvallisuuden. Kunnan on selvitettävä alueellaan ilmenevät elintarvikkeisiin liittyvät terveysvaaratilanteet. Tällaisia ovat ruokamyrkytykset ja muut elintarvikevälitteiset vaaratilanteet.

Vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta on ensisijaisesti elintarvikealan toimijalla. Kun toimija katsoo tai sillä on syytä epäillä, että sen maahantuoma, tuottama, jalostama, valmistama tai jakelema elintarvike ei ole elintarvikkeiden turvallisuutta koskevien määräysten mukainen, sen on käynnistettävä välittömästi menettelyt kyseisen elintarvikkeen poistamiseksi markkinoilta. Toimijan on lisäksi viivytyksettä ilmoitettava asiasta kunnan valvontaviranomaiselle. Jos toimija ei noudata velvollisuuttaan takaisinvedosta, ympäristöterveydenhuolto ryhtyy toimenpiteisiin elintarvikkeen poistamiseksi markkinoilta. Terveysvaaroista ilmoitetaan lisäksi Ruokavirastolle.

Ruokamyrkytysepidemialla tarkoitetaan tapausta, jossa vähintään kaksi henkilöä on saanut oireiltaan samankaltaisen sairauden syötyään tai juotuaan samaa alkuperää olevaa ruokaa tai talousvettä, ja missä epidemiologisesti kyseinen ruoka tai vesi voidaan todeta sairauden lähteeksi.

Epidemiaselvitystyöryhmään Hyvinkäällä kuuluu

- Keusoten tartuntatautilääkäri
- Keusoten hygienia- ja tartuntatautihoitajat
- I kaupungineläinlääkäri
- Elintarviketarkastaja
- Terveystarkastaja, talousveden laadun valvonta
- Hyvinkään veden vesihuoltojohtaja

Vuodesta 2022 työryhmä on kokoontunut Keski-Uudenmaan Ympäristökeskuksen terveysvalvonnan päällikön kutsusta.

Selvitystyöryhmän tehtävänä on;

1) huolehtia, että epidemian selvittämiseksi vaadittavat epidemiologiset ja laboratoriotutkimukset tehdään;
2) huolehtia epidemian hallintaan tähtäävien toimenpiteiden yhteensovittamisesta;
3) vastata tiedonkulusta tutkimuksia tekevien viranomaisten ja laboratorioiden välillä;
4) huolehtia tarvittaessa yhteydenpidosta sairaanhoitopiiriin, asiantuntijoihin ja viranomaisiin;
5) tiedottaa epidemiasta väestölle ja tiedotusvälineille;
6) tehdä säädetyt ilmoitukset viranomaisille
7) tehdä muut tarvittavat selvitykset.

Ruokamyrkytysepidemioiden epäily- ja selvitysilmoitukset tehdään RYMY- ilmoitusjärjestelmään. Ruokamyrkytysepidemian selvittämisestä on erillinen toimintaohje. Talousarviossa on varattu määräraha ruokamyrkytysten selvittämiseen liittyvien näytteiden tutkimiseksi.

3.2.14 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Elintarvikevalvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain. Arviossa kuvataan tarkastusten kattavuus, tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin ja valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen. Lisäksi arvioidaan voimavarojen riittävyys. Huomiota kiinnitetään myös seuraaviin asioihin:

- valvontaohjelman ulkopuolisten tarkastusten määrä
- yhteiseksi sovittujen elintarvikevalvontaprojektien toteutuminen
- saatujen tutkimustulosten arviointi

- tutkimustulosten perusteella toteutetut mahdolliset toimenpiteet
- Valtakunnallisten valvonnan painopistealueiden huomioiminen toiminnassa

Valvontatiedot raportoidaan keskitetyn VATI-järjestelmän kautta. Tarvittaessa lisätiedot raportoidaan Ruokaviraston määräämällä tavalla.

3.3 Terveydensuojelun valvonta

3.3.1 Terveydensuojelun valvonnan tarkoitus

Terveydensuojelulain tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen. Lain tavoitteena on myös ennaltaehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa. Terveydensuojelulaissa päävastuu terveydensuojelun toteuttamisesta on säädetty kunnan tehtäväksi. Terveydensuojelun valvonnan tarkoitus on edistää ja valvoa alueellaan terveydensuojelua siten, että asukkaille turvataan terveellinen elinympäristö. Hyvinkäällä terveydensuojeluviranomaisena toimii ympäristölautakunta.

3.3.2 Terveydensuojelun valvontasuunnitelman perusteet

Valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä koko maassa ja saattaa toiminnanharjoittajat samanarvoiseen asemaan valvonnan tiheyden ja laadun osalta. Lisäksi tavoitteena on valvonnan painopisteiden avulla turvata ihmisille terveellinen elinympäristö kohdistamalla rajalliset valvontaresurssit tehokkaasti ja suunnitelmallisesti.

Kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva terveydensuojelun valvontasuunnitelma siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää. Hyvinkään kaupungin terveydensuojelun valvontasuunnitelma sisältää ympäristöterveydenhuollon suorittaman terveydensuojelun valvonnan Hyvinkään alueella. Suunnitelmassa on otettu huomioon lainsäädännön vaatimukset (terveydensuojelulaki 763/1994 § 6) sekä Lupa- ja valvontaviraston laatima valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma.

Valvonnan yleiset periaatteet on kuvattu ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman yleisessä osassa (luku 3.1). Tässä luvussa kuvataan terveydensuojelun valvontaan kuuluvia erityispiirteitä ja menettelyjä.

3.3.3 Tarkastusten sisällön määrittely

Terveydensuojelulain mukaisella tarkastuksella tarkoitetaan laadukasta, kattavaa, terveydensuojelulain mukaista valvontaa. Tarkastuksen tavoite on selvittää terveysvaaran tai -haitan esiintyminen eli aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joista terveyshaitta voi syntyä. Tarkastuksella voidaan tarvittaessa antaa haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarpeelliset määräykset ja ohjeet.

Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia, haastattelua ja asiakirjoihin tutustumista sekä usein mittauksia ja mahdollisesti näytteenottoa jatkotutkimuksia varten. Talousvettä toimittavien laitosten osalta tarkastusten kohteina ovat vedenjakelualueet. Tarkastukseen voi sisältyä useiden vedenottamoiden, kaivojen ja muun infran tarkastuskäyntejä sekä esim. asiakirjatarkastuksia, kuten näytetulosten, valvontatutkimusohjelman ja WSPn (Water Safety Plan) läpikäyntiä.

Ensisijaisten tilojen tarkastuksilla käydään läpi vesilaitteistojen riskinarvioinnin tilannetta sekä mitataan talousveden ja lämpimän käyttöveden lämpötiloja.

Terveydensuojelulain useimmat valvontakohteet ovat luvan- tai ilmoituksenvaraisia, jolloin terveydensuojeluviranomainen käsittelee ilmoituksen tai tekee lupahakemusta koskevan päätöksen ennen kohteen tulemista valvonnan piiriin. Osa kohteista tulee suunnitelmallisen ja säännöllisen valvonnan piiriin, jolloin tarkastuksessa kiinnitetään huomiota, toiminnan laadusta ja laajuudesta riippuen, tiettyihin olosuhdetekijöihin.

Osaa kohteista valvotaan ilmoituksen tekemisen jälkeen ainoastaan yhteydenottojen perusteella. Tällaiset yhteydenottojen perusteella tehtävät, yllättävät valvontatapaukset ovat ensisijaisia suhteessa säännölliseen valvontaan, sillä niiden taustalla on yleensä terveyshaittaepäily.
Terveydensuojelun tarkastuksen tarve voi syntyä myös epäiltäessä terveysvaaraa tai -haittaa kohteessa, joka ei ole terveydensuojeluviranomaisen valvontakohteena (esim. asunnontarkastus). Tällöin tarkastus painottuu todetun tai epäillyn epäkohdan terveydellisten vaikutusten arviointiin. Tarkastuksesta kirjoitetaan aina pöytäkirja. Pöytäkirja lähetetään toimijalle. Se voidaan myös lähettää tiedoksi muille, joita asia koskee.

Liitteessä 4. on kuvattu toimintatyyppikohteittain tarkastuksen sisältöä.

3.3.4 Valvontakohteiden riskinarviointi, riskiluokitus ja tarkastustiheys

Terveydensuojelulain mukaiset, suunnitelmallisen valvonnan kohteet jaetaan kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella määrittyy valvontakohdetyypin tarkastustiheys. Tarkastustiheyden määrittely lähtee siitä oletuksesta, että kohde on jo toimiva ja sen toimintatavat tunnetaan. Uuden kohteen osalta tarvitaan usein lupa- tai ilmoitusprosessiin liittyvä tarkastus, jonka perusteella määräytyy myöhempi valvontatiheys. Poikkeuksena on lyhytaikainen ilmoitusvelvollinen toiminta, jolle ei tarvitse määritellä myöhempää valvontaa.

Tämän valvontasuunnitelman tarkastustiheydet perustuvat kohdekohtaiseen riskinarviointiin tai riskinarvioinnin puuttuessa valtakunnalliseen tarkastustiheyteen. Terveydensuojelulain mukaiset valvontakohdetyypit ja niiden tarkastustiheydet riskiluokittain on esitetty liitteessä 2.

Riskinarviointi perustuu toiminnan aiheuttamiin terveysuhkiin tai valvottavan tilan olosuhteisiin, joista voi aiheutua terveyshaittaa. Merkittäviä tekijöitä riskinarvioinnin kannalta ovat:

- altistuvien ihmisten määrä ja erityisryhmät (lapset, nuoret, vanhukset, liikuntarajoitteiset, sairaat)
- altistavan tekijän vaarallisuus (taudinaiheuttaja, myrkyllisyys)
- altistuksen kesto ja/tai toistuvuus (vakituinen tai tilapäinen oleskelu)
- erityiskohde, johon ei ole olemassa valvonnan ohjetta tai käytäntöä
- aikaisemman valvonnan tulokset, onko korjaaviin toimenpiteisiin ryhdytty
- onko toiminta ilmoitus- tai hyväksymispäätöksen mukaista
- toiminnanharjoittajan asenne ja asiantuntemus, käytettävissä olevat resurssit
- tiedottaminen ja varautuminen häiriötilanteisiin
- muut mahdolliset terveyshaittaa aiheuttavat tekijät

3.3.5 Tarkastukseen käytettävä aika

Valvontakohdetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan laskemisessa on otettu huomioon tarkastuksen tarkoitus, tarkastukseen valmistautuminen, tarkastukseen kuluva aika sekä

tarkastuskertomuksen laatiminen. Tarkastuksiin käytettävät keskimääräiset ajat on esitetty kohdetyypeittäin liitteessä 2.

Valvontasuunnitelman ulkopuolisten tarkastusten määrä kasvaa vuosi vuodelta: esimerkkeinä talousveden legionella bakteeri -esiintymät sekä asunnontarkastukset. Tarkastukseen johtamattomien tapausten selvittelyyn kuluu merkittävästi työaikaa. Asumisterveydessä annetaan ensisijaisesti ohjeistusta ja neuvontaa asukkaille sekä kiinteistön omistajan edustajalle. Mikäli asuintilassa on epäily terveyshaittaa aiheutuvasta olosuhteesta, eikä selvityspyynnöstä huolimatta haitan poistamiseksi tai vähentämiseksi ryhdytä, sovitaan tällöin asunnontarkastus asukkaan pyynnöstä. Neuvontaan, ohjeistukseen ja selvityksiin kuluu merkittävästi työaikaa ennen tarkastusta sekä myös niissä tapauksissa, jossa tarkastusta ei ole enää tarpeen tehdä asian ratketessa neuvonnan, ohjeistuksen ja selvitysten jälkeen.

3.3.6 Näytteiden otto ja tutkiminen sekä valvontaprojekti

Terveydensuojelun valvonnassa tukeudutaan usein näytteenottoon ja näytteiden tutkimiseen laboratoriossa. Terveydensuojelulaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittelevät osin varsin tarkasti tarvittavat näytemäärät ja näytteistä tehtävät analyysit. Näytteet tutkitaan sopimuslaboratoriossa (ks. kohta 2.8).

<u>Talousvesi</u>
Talousveden osalta laatuvaatimukset ja laatutavoitteet sekä näytteenoton periaatteet on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- STM:n asetus (1352/2015) talousveden laadusta ja valvonnasta sekä rakennusten vesilaitteistojen riskienhallinnasta
- STM:n asetus 2/2023 talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta
- STM:n asetus (401/2001) pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista

Terveydensuojeluviranomainen on yhteistyössä Hyvinkään Veden kanssa laatinut talousveden valvontatutkimusohjelman, joka kattaa sekä Hyvinkään kaupungin vedenjakelualueelle että Takojan vedenjakelualueelle toimitettavan veden laadun valvonnan. Tässä ohjelmassa on viranomaisnäytteiden määrä ja laatu sekä näytteenottoajankohdat määritetty perustuen ohjelman valmistuessa voimassa olleeseen lainsäädäntöön, toimitettavan veden määrään sekä riskinarviointiin.

Kaupungin vedenjakelualueen jatkuvan valvonnan ja jaksottaisen seurannan näytteet otetaan veden laadun kannalta edustavista näytteenottopisteistä eri puolilta verkostoa. Lisäksi osa talousvesiasetuksen mukaisista muuttujista otetaan vedenottamoilta lähtevästä vedestä. Näytteet ottaa ympäristöterveydenhuollon tutkimusavustaja tai Hyvinkään Vesi.

Viranomaisvalvonnan ja talousvettä toimittavan laitoksen omavalvonnan näytteistä tutkittavat parametrit on yksityiskohtaisesti määritelty valvontatutkimusohjelmassa.

Hyvinkäällä toimii Ritasjärven vesiosuuskunta, jolla on kolme vedenjakelualuetta. Terveydensuojeluviranomainen on yhteistyössä Ritasjärven vesiosuuskunnan kanssa laatinut talousveden valvontatutkimusohjelman, joka kattaa Ridasjärven, Ahdenkallion sekä Kaukas-Palopuron vedenjakelualueille toimitettavan veden laadun valvonnan. Tässä ohjelmassa on viranomaisnäytteiden määrä ja laatu sekä näytteenottoajankohdat määritetty perustuen ohjelman valmistuessa voimassa olleeseen lainsäädäntöön, toimitettavan veden määrään sekä riskinarviointiin.

Lisäksi Hyvinkäällä on kaivoja, joiden veden laatua seurataan säännöllisesti, koska kaivovettä käytetään osana julkista tai kaupallista toimintaa.

Uimavesi

Uimavesien osalta laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritetty seuraavissa säädöksissä:

- STM asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- STM asetus (177/2008) yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta
- STM asetus (354/2008) pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta

Hyvinkään kaupungin sivistystoimi/kulttuuri- ja vapaa-aika on laatinut yhteistyössä terveydensuojeluviranomaisen kanssa Sveitsin uimalan valvontatutkimusohjelman. Se sisältää yksityiskohtaisen näytteenottosuunnitelman, jota tarkastetaan vuosittain. Näytteenoton suorittaa terveydensuojeluviranomaisen kouluttama laitosmies. Tulokset varmistetaan ympäristöterveydenhuollon tutkimusavustajan säännöllisesti ottamilla rinnakkaisnäytteillä. Muille yleisessä käytössä oleville uima-altaille on myös laadittu valvontatutkimusohjelmat, jotka on hyväksynyt terveydensuojeluviranomainen. Näytteet ottaa ympäristöterveydenhuollon tutkimusavustaja.

Hyvinkään alueella on yksi EU-uimaranta, Usminjärven uimaranta, jolle on laadittu uimavesiprofiili. Hyvinkäällä on kaksi pientä yleistä uimarantaa Kytäjän uimaranta ja Hirvijärven virkistysalueen uimaranta, joiden kävijämäärät eivät yllä EU-rannan tasolle. Lisäksi on yksi yleinen uimapaikka Kaupunkisillan uimala, mm. leirikeskusten yhteydessä olevia rantoja sekä Usminjärven talviuintipaikka. Uimavesinäytteenottoa varten laaditaan vuosittain seurantakalenteri/näytteenottosuunnitelma.

Muu näytteenotto

Muu suunnitelmalliseen valvontaan liittyvä näytteenotto kohdistetaan valvontakohteen siivoustoiminnan ja omavalvonnan tehokkuuden tarkistamiseen pintapuhtausnäyttein. Pintapuhtausnäytteitä otetaan vuosittain uima-allastiloista ja niiden oheistiloista sekä tarvittaessa (esim. asiakasvalitusten perusteella tai kun muuten havaitaan puutteita) kauneushoitoloiden ja muiden ihonkäsittelyhuoneistojen (välineet, tekstiilit) tarkastusten yhteydessä.

Tutkimustulosten raportointi

Valvontatiedot raportoidaan valtakunnallisen VATI-järjestelmän kautta. Mahdollinen oma valvontaprojekti raportoidaan kirjallisesti ja julkaistaan Hyvinkään kaupungin internet -sivuilla sekä lähetetään siitä tiedote paikallislehteen.

3.3.7 Terveydensuojelun painopisteet vuosina 2025–2028

Valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman painopisteitä ovat talousvesivalvonnan uudet sisällöt, osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa sekä valmius ja varautuminen terveydensuojelussa. Painopistealueet huomioidaan Hyvinkään terveydensuojelun valvonnassa seuraavasti:

- Talousvesivalvonta: osallistuminen alueelliseen yhteistyöhön, riskienhallintasuunnitelmien päivitys ja ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallinnan kartoitus.
- Osaaminen ja paikalliset tarpeet: toiminnanharjoittajien omavalvonnan ja paikallisten tarpeiden sekä erityispiirteiden huomioon ottaminen riskinarviossa, asumisterveysasioissa ajantasaiseen tietoon perustuva ohjaus ja valvonta, oman osaamisen kehittäminen ja ylläpito sekä yhteistyön ja ennakoinnin edistäminen.

- Valmius ja varautuminen: häiriötilanteisiin varautuminen ja suunnitelmien päivittäminen ja yhteensovittaminen, yhteistyön vahvistaminen hyvinvointialueiden kanssa. Osallistuminen häiriötilanne- tai valmiusharjoitukseen lähtökohtaisesti vuosittain. Yksikön päällikkö kouluttautuu Pelastusopiston järjestämillä varautumiseen liittyvillä kursseilla.

3.3.8 Hallinnolliset pakkokeinot

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään terveydensuojeluvalvonnassa silloin, kun toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin terveyshaittojen poistamiseksi tai ehkäisemiseksi, eivätkä muut valvontatoimenpiteet ole riittäviä. Pakkokeinoja ovat mm. määräykset ja kiellot, uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuhka. Pakkokeinojen käyttö on viime vuosina lisääntynyt.

Kaupungineläinlääkärille on delegoitu terveydensuojelua koskevat määräykset. Ympäristölautakunta päättää uhkasakon asettamisesta. Pakkokeinojen käytössä noudatetaan Lupa- ja valvontaviraston ohjeita.

3.3.9 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Terveydensuojelun valvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain. Arviossa kuvataan tarkastusten kattavuus, tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin ja valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen. Lisäksi arvioidaan painopistealueiden huomioiminen ja voimavarojen riittävyys. Valvontatiedot raportoidaan valtakunnallisen VATI-järjestelmän kautta.

3.4 Tupakkalain ja nikotiinikorvausvalmisteiden valvonta

3.4.1 Valvonnan tarkoitus

Tupakkalain valvonnan toimintaympäristö on muuttunut tupakkalain muutosten myötä. Tupakointikiellot ovat laajentuneet koskemaan julkisten tilojen, koulujen ja päiväkotien lisäksi myös leikkikenttiä, alle 18-vuotiaille tarkoitettujen lastensuojelulain tai mielenterveyslain nojalla hoitoa antavien laitosten ulkoalueita sekä yleisiä uimarantoja. Savuttomien nikotiinituotteiden eli nikotiinipussien myynti on muuttunut luvanvaraiseksi ja vuoden 2026 aikana astuivat voimaan nikotiinipussien koostumusta ja pakkausten merkintöjä säätelevät määräykset. Valtakunnallisen valvontaohjelman tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä koko maassa ja saattaa toiminnanharjoittajat samanarvoiseen asemaan valvonnan tiheyden ja laadun osalta paikallista riskinarviota unohtamatta sekä valvontaa suuntaavien painopisteiden avulla kohdistaa rajalliset valvontaresurssit tehokkaasti ja suunnitelmallisesti edistämään tupakkalain tavoitteiden toteutumista.

Nyt voimassa olevassa tupakkalaissa (549/2016) säädetään toimenpiteistä, joilla ehkäistään tupakkatuotteiden käytön aloittamista ja nikotiiniriippuvuuden syntymistä sekä edistetään tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden käytön lopettamista ja suojellaan väestöä altistumiselta niiden savulle. Lain tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Valvonnan yhtenä painopisteenä on pyrkimys estää alaikäisten tupakan ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden saatavuutta.

Kunnan tupakkalain mukaiset tehtävät
Kunta valvoo alueellaan (549/2016 § 8):
1) tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden myyntiä ja muuta luovuttamista sekä omavalvontaa koskevien säännösten noudattamista;
2) tässä laissa säädettyjen kieltoja koskevien säännösten noudattamista;
3) tupakointikieltoja ja -rajoituksia koskevien säännösten noudattamista.

Hyvinkäällä tupakkalain valvonnasta vastaa ympäristölautakunta, joka on delegoinut valvontaa ja tarkastuksia koskevan toimivallan kaupungineläinlääkärille ja tarkastuksia koskevan toimivallan elintarviketarkastajalle ja terveystarkastajille.

Kunta myöntää lääkelain (395/1987) mukaiset vähittäismyyntiluvat nikotiinikorvausvalmisteiden myyntiin kaupoissa, kioskeissa ja huoltoasemilla sekä ravitsemisliikkeissä. Kunta valvoo, että nikotiinikorvausvalmisteiden myynnissä noudatetaan lääkelain nojalla annettuja määräyksiä.

3.4.2 Valvonnan painopisteet 2025–2028

Valvontasuunnitelmaa tehtäessä on otettu huomioon valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma. Valvontasuunnitelmassa otetaan huomioon tupakkalain muutokset. Painopistealueiden alle on kuvattu, miten ne huomioidaan Hyvinkään tupakkalain valvonnassa.

Valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteitä ovat:

Savuttomat nikotiinituotteet tuotevalvonnan näkökulmasta:

- Painopisteen tavoitteena on varmistaa, että savuttomien nikotiinituotteiden myyntiä
- valvotaan tupakkalain vaatimalla tavalla huomioiden muun muassa ikärajavalvonta. Vuonna 2027 tarkastetaan savuttomien nikotiinituotteiden nikotiinipitoisuutta, ominaismakuja, pakkausmerkintöjä ja pakkausten ulkoasua. Savuttomien nikotiinituotteiden pakollisten merkintöjen valvontaa suoritetaan osana myyntipaikan valvontaa. Jokaisella vähittäismyyntipaikan tarkastuksella pyritään tarkastamaan vähintään yksi savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkaus.

Laittoman kaupan ehkäisy ja jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntäminen valvonnassa:

- Vähittäismyynnin valvonnassa kiinnitetään huomiota turvaominaisuuksiin. Jatketaan vuonna 2025 aloitettua käytäntöä, jossa tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikkojen tarkastuksilla tarkastetaan vähintään yhden tupakkaa sisältävän pakkauksen turvaominaisuus-, terveysvaroitus- ja jäljitettävyysmerkintöjen vaatimustenmukaisuus. Vähittäismyyntipakkauksista, joiden säännöstenmukaisuudesta herää epäilys, ollaan välittömästi yhteydessä Lupa- ja valvontavirastoon. Lainsäädännön vastaisen tuotteen myynti estetään.

Etämyyntikielto:

- Käytännössä etämyyntikielto merkitsee puuttumista etämyyntikiellon piirissä olevien tuotteiden myyntiin internetin välityksellä. Vähittäismyyntipaikkoihin tehtävien tarkastusten yhteydessä selvitetään, harjoittaako myyntipaikka etämyyntiä. Tarvittaessa valvontaa tehdään toimenpidepyyntöjen perusteella.

Markkinointikielto:

- Etämyynnin valvontaa vastaavasti kunnan on valvonnassaan kiinnitettävä huomiota markkinointikieltoa koskevan sääntelyn noudattamiseen paitsi vähittäismyyntipaikoissa, myös myyntipaikkojen mahdollisilla verkko- ja sosiaalisen median sivustoilla ja tileillä.

Ehkäisevä päihdetyö:

- Kaupungineläinlääkäri kuuluu kaupunginjohtajan asettamaan laajennettuun ehkäisevän päihdetyön työryhmään ja hyvinvointityöryhmään, joissa on mahdollisuus tiedonvaihtoon ja yhteistyökuvioiden luomiseen kaupungin eri tahojen ja järjestöjen asiantuntijoiden, mukaan lukien ehkäisevän päihdetyön, kanssa.

3.4.3 Tarkastusten sisällön määrittely

Tupakan ja nikotiinikorvausvalmisteiden myyntipaikan tarkastus
Tarkastuksen sisältö on yleisellä tasolla määritelty aiemmin tässä valvontasuunnitelmassa. Tupakkalain mukaisissa tarkastuksissa käytetään apuna Valviran laatimaa ja Lupa- ja valvontaviraston päivittämää tarkastuslomaketta. Tarkastettavia asioita ovat muun muassa seuraavat:

- myynnissä olevat tuoteryhmät, tuotteiden sijoittaminen myyntipisteessä ja myyntipisteiden lukumäärä
- myyntipisteen jatkuva valvonta koko ostotilanteen ajan (valinta, maksaminen, vastaanottaminen)
- esillä pidettävä myyntilupa ja myyntikieltoilmoitus on asiakkaiden hyvin havaittavissa jokaisessa myyntipisteessä
- omavalvontasuunnitelma ja siihen liittyvät kirjaukset
- myyntiin liittyvien ikärajojen noudattaminen
- esilläpito- ja markkinointikieltoihin liittyvät asiat
- vähittäismyyntipakkaukset ja niiden merkinnät. Erityishuomiota kiinnitetään savuttomien nikotiinituotteiden pakkauksiin sekä tupakkatuotteiden jäljitettävyys- ja turvaominaisuuksiin
- onko myynnissä kiellettyjä tuotteita (suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa, purutupakkaa, nenänuuskaa tai nikotiininestettä, jonka nikotiinipitoisuus on yli 20 mg/ml)

Tarkastuksissa valvotaan samalla lääkelain mukaisten nikotiinikorvausvalmisteiden myyntiä, jolloin kiinnitetään huomiota ostotilanteen valvontaan, tuotteiden sijoitteluun ja säilytykseen.

Tupakointikieltosäännösten sekä savuttomia tupakka- ja nikotiinituotteita koskevien kieltojen noudattamista valvotaan suunnitelmallisilla tarkastuksilla ja valituksesta:

- päiväkotien sekä esi- ja perusopetusta, ammatillista koulutusta sekä lukiokoulutusta antavien oppilaitosten sisä- ja ulkotiloissa
- ympärivuorokautisten hoitolaitosten sisätiloissa ja lastensuojelulain tai mielenterveyslain nojalla alle 18-vuotiaille hoitoa antavien laitosten sisä- ja ulkotiloissa
- Hyvinkään Usmin uimarannalla
- leikkikentillä

Tarkastus ravintoloissa, joissa on erillinen tupakointitila
Tarkastuksen kohteen tilat ja toiminta ovat tupakkalaissa asetettujen vaatimusten mukaiset.

Tarkastus ulkoalueilla järjestettävissä yleisissä tilaisuuksissa
Mikäli terveydensuojeluviranomainen tekee ulkoalueella järjestettävään tapahtumaan tarkastuksen, voidaan samalla tarkastaa, että tupakkalain mukaista tupakointikieltoa noudatetaan tilaisuuksien katoksissa ja katsomoissa sekä muissa tilaisuuden seuraamiseen välittömästi tarkoitetuissa tiloissa.

3.4.4 Tarkastuksella käytettävät menetelmät ja mahdollinen näytteenotto

Tupakkalain myynnin ja mainonnan valvontaan ei yleensä liity näytteenottoa. Tupakointikieltoja ja -rajoituksia koskevilla tarkastuskäynneillä käytetään ensisijaisesti aistihavaintoihin perustuvaa arviointia. Savua on ilmassa, jos savua on nähtävissä, haistettavissa tai tunnettavissa. Savuttomuustarkastusta koskeva tarkastuskäynti voidaan ensisijaisesti tehdä päivällä virka-aikana, ellei kysymyksessä ole ilta- tai yöravintola. Tupakansavun kulkeutumista voidaan selvittää myös esim. merkkisavututkimuksella.

Harkinnan mukaan voidaan mahdollisissa epäselvissä ja riitatilanteissa ottaa kertaluontoinen lyhyt ilmanäyte näytekeräimellä. Ilman savupitoisuuden mittaus aktiivikeräyksenä vaatii perehtyneisyyttä näytteenottoon ja keräimen hankkimista tarkastukselle etukäteen esim. Työterveyslaitokselta. Tähän turvaudutaan vain poikkeustapauksissa.

Koska tupakkavalvonnassa ei tehdä suunnitelmallista näytteenottoa, ei ole määritelty laboratorioita, joihin valvonta tukeutuu.

3.4.5 Tarkastuskohteiden tarkastustiheys

Tupakkalain säännöllistä valvontaa tehdään pääsääntöisesti osana kohteeseen tehtävää muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Samassa yhteydessä valvotaan lääkelakiin perustuen nikotiinikorvausvalmisteiden myyntiä ja selvitetään, myydäänkö kohteessa lainvastaisesti savuttomia tupakkatuotteita. Jos myyntiä havaitaan, toiminta kielletään (§ 96) ja tupakkatuotteiden myyntilupa voidaan peruuttaa määräajaksi (§ 97). Asiasta ilmoitetaan Lupa- ja valvontavirastoon ja poliisille (§ 87, 109).

Vähittäismyyntipaikkoihin tehdään tarkastus joka toinen vuosi. Syyskuussa 2026 Hyvinkäällä on 28 tupakkalain alaisten tuotteiden vähittäismyyntipaikkaa, joista yksi on lähes yksinomaan tupakkalaissa tarkoitettuja tuotteita myyvä erikoisliike. Suunnitelmallisten tarkastusten määrä vuonna 2027 on 14 tarkastusta. Tarkastuksen kesto on 2 tuntia, joten yhteensä valvontaan kuluu aikaa noin 4,0 htp.

Nikotiinikorvausvalmisteiden myyntipaikkoja on Hyvinkäällä 18. Tarkastukset tehdään tupakan vähittäismyyntitarkastusten yhteydessä. Vuonna 2027 suunnitellaan tehtäväksi 9 nikotiinivalmisteiden myyntipaikan tarkastusta, joten yhteensä valvontaan kuluu aikaa noin 1,5 htp.

Ravintoloihin, joissa on tupakointitila, tehdään tarkastus joka kolmas vuosi. Syyskuussa 2026 Hyvinkäällä on kaksi tupakointitilaa. Näistä toinen tarkastettiin heinäkuussa 2026 toimijan vaihtumisen yhteydessä ja toinen on tarkastettu vuonna 2025. Vuonna 2027 tupakointitiloihin ei ole tarkoitus tehdä suunnitelmallisia tarkastuksia.

Yhteensä suunnitelmalliseen tupakka- ja nikotiinikorvausvalmisteiden valvontaan vuonna 2027 arvioidaan kuluvan 5,5 htp.

Suunnitelman ulkopuolista tupakkavalvontaa ovat mm. tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myyntilupien valmistelu ja lupien lopetukset sekä tupakkavalvonnan seurantatarkastukset, valitustarkastukset, neuvonta, toiminnan kehittäminen ja raportointi.
Tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden, nikotiininesteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden myynnin valvonnasta peritään vuosimaksu kaikilta niiltä kohteilta, joilla on vähittäismyyntilupa. Vuosimaksut kattavat kaikki tupakkavalvonnasta aiheutuvat kustannukset eikä tarkastuksista peritä erillisiä maksuja. Lääkelain alaisten nikotiinikorvausvalmisteiden valvonnasta peritään ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukainen myyntipaikkakohtainen maksu.

3.4.6 Tupakointikiellot asuntoyhteisöissä

Tupakkalain mukaan asuntoyhteisön yhteisissä ja yleisissä sisätiloissa ei saa tupakoida. Asuntoyhteisö saa itse kieltää tupakoinnin hallitsemissaan yhteisissä ulkotiloissa rakennuksen sisäänkäyntien ja ilmanottoaukkojen läheisyydessä, lasten leikkialueella ja yhteisillä parvekkeilla.

Tupakkalaki antaa taloyhtiöille mahdollisuuden hakea kunnalta tupakointikiellon määräämistä asuntoyhteisön rakennuksen huoneistoihin kuuluville parvekkeille, huoneistojen käytössä oleviin ulkotiloihin ja huoneistojen sisätiloihin. Kunnan on määrättävä tupakointikielto hakemuksessa tarkoitettuihin tiloihin, jos tiloista voi niiden rakenteiden ja muiden olosuhteiden vuoksi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua tupakansavua toiselle parvekkeelle, toiseen huoneistoon kuuluvan ulkotilan oleskelualueelle tai toisen huoneiston sisätiloihin. Tupakointikieltoa koskeva hakemus voi kohdistua yhteen tai useampaan parvekkeeseen tai tilaan ja tilat on yksilöitävä hakemuksessa. Tupakointikielto saadaan määrätä asuinhuoneiston asuintilaan vain, jos savun kulkeutumista ei ole mahdollista rakenteiden korjaamisella tai muuttamisella kohtuudella ehkäistä. Asuintilan haltijalle tulee ennen kiellon määräämistä varata mahdollisuus estää savun kulkeutuminen omilla toimenpiteillään. Tupakointikielto ei tässä tapauksessa koske sähkösavukkeen käyttöä.

Tupakointikieltojen määrääminen asuinyhteisöön on ollut mahdollista 1.1.2017 alkaen. Savun kulkeutuminen riittää kiellon määräämiseen eikä terveyshaittaa tarvitse osoittaa, toisin kuin terveydensuojelulain mukaisessa menettelyssä. Terveydensuojelulain soveltaminen on kuitenkin edelleen mahdollista yksittäistapauksissa. Asuntoihin ja muihin oleskelutiloihin tulevan tupakansavun haittoihin puututaan vain kirjallisen vireille tulon perusteella.

3.4.7 Henkilöstöresurssit

Tupakkalain tarkoittamiin viranomaistehtäviin on varattu vuodelle 2027 yhteensä 0,15 henkilötyövuotta (htv) eli 33 henkilötyöpäivää (htp). Henkilöstöresurssit jaetaan seuraavasti:

- Suunnitelmallinen valvonta 0,02 htv (5,5 htp)
- Lupakäsittely, asuntoyhteisöjen tupakointikieltohakemusten käsittely, neuvonta, mahdolliset pakkokeinot, toiminnan kehittäminen ja raportointi 0,1 htv (26 htp)

3.4.8 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain. Arviossa kuvataan tarkastusten kattavuus, tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin ja valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen. Lisäksi arvioidaan painopistealueiden huomioiminen ja voimavarojen riittävyys. Valvontatiedot raportoidaan valtakunnallisen VATI-järjestelmän kautta.

4. Eläinlääkintähuolto, eläinten hyvinvoinnin ja eläintautien valvonta

4.1 Johdanto

Eläinlääkintähuoltolain (285/2023) 6 §:ssä säädetään, että kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä laissa tarkoitetusta eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot 9 §:ssä tarkoitettujen eläinlääkäripalvelujen tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Tässä suunnitelmassa on otettu huomioon Ruokaviraston 12.10.2026 hyväksymä Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen suunnitelma (EHO) 2027–2028 sekä elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma.

4.2 Yleiset lähtökohdat ja voimavarat

Hyvinkäällä eläinlääkäripalvelujen tarpeen pääpaino on lemmikkieläinten hoidossa. Hyvinkäällä arvioidaan olevan n. 5800 lemmikkieläintä.

Kaupungin alueella on kolme lypsykarjaa. Hevostalous ja harrastehevosten pitomäärä on pysynyt ennallaan. Suuret ratsastustallit ovat keskittyneet Hyyppärän alueelle hevossairaalan läheisyyteen noin 5 km kaupungin keskustasta. Pieniä hevostalleja on eri puolilla haja-asutusaluetta.

Eläinlääkintähuollon esihenkilönä toimii I kaupungineläinlääkäri.

II kaupungineläinlääkäri vastaa käytännön eläinlääkintähuollosta ja hänelle palkataan poissaolojen ajaksi sijainen. Sijaisen palkkakulut on huomioitu budjetissa. II kaupungineläinlääkäri toimii valvontaeläinlääkärin sijaisena.

Virka-aikana eläinlääkäripalvelut tarjoaa II kaupungineläinlääkäri. Päivystysaikaan eläinlääkäripalvelut tuotetaan alueellisena yhteistyönä Keski-Uudenmaan Ympäristökeskuksen kanssa. Käytössä on keskitetty yhteydenottopalvelu ja numero on maksullinen. Hyvinkään päivystysvelvoite on suosituksen mukainen (1/5). Pääosin Hyvinkään päivystysvuoroissa työskentelee ulkopuolinen kyseiseen tehtävään palkattu eläinlääkäri, jolloin liiallista työkuormaa ei pääse muodostumaan. Päivystysalue on Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Nurmijärvi ja Tuusula. Kokonaispotilasmäärä on1500–2000 eläintä/vuosi.

Hyvinkäällä toimii valvontaeläinlääkäri 50 % virassa. Valtio korvaa valvontaeläinlääkärin palkka- ja kulukustannukset. Kulut, joita ei valtion puolesta korvata, maksaa Hyvinkään kaupunki. Valvontaeläinlääkärin tehtäviin kuuluvat eläinten hyvinvointi- ja eläintautivalvonta. Nykyisellään resurssi ei ole riittävä vaan vuodelle 2027 suunnitellaan uutta 50–100 % valvontaeläinlääkärin virkaa. Tehtävät ovat merkittävästi lisääntyneet ja muuttuneet sekä työläimmiksi että entistä vaativammiksi valtionhallinnon uudistuksen myötä. Valtakunnallisen suunnitelman liitteessä kokoaikaisen valvontaeläinlääkärin keskimääräiseksi kapasiteetiksi arvioidaan 15–20 fyysistä tai hallinnollista suoritetta kuukaudessa. Tätä voidaankin käyttää yhtenä resurssiarvion vertailukohtana, jonka lisäksi on otettava huomiooon matkat, koulutus, neuvonta ja hallinnolliset tehtävät.

Eläinlääkintähuollon resurssitarpeen kartoitus on liitteessä 3.

Laki eläinten hyvinvoinnista (693/2023) 26 §:n mukaisesti löytöeläinten tilapäisen hoidon järjestämisestä on sopimus koirien osalta Eläinten Auttajat Ry:n kanssa. Hyvinkään Eläinsuojeluyhdistys ry:n kanssa on vastaava sopimus kissojen ja muiden pieneläinten, pois lukien koirien, osalta.

4.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Henkilöstöä rekrytoitaessa hakuilmoituksessa kuvataan tarkasti pätevyysvaatimukset ja virkaan/tehtävään valittaessa tarkastetaan henkilön todistukset pätevyyden varmistamiseksi. Vaatimuksena on, että valittu on Suomessa laillistettu ja EU- tai ETA-maassa tutkinnon suorittaneen tulee olla perehtynyt alan Suomen lainsäädäntöön. Samalla varmistetaan, että valittavalla henkilöllä on riittävästi hallinnollista kokemusta tehtävään. Opiskelijalla on mahdollisuus hoitaa virkaa vain väliaikaisen ammatinharjoittamisoikeuden nojalla. Kaikkiin kunnaneläinlääkärin virkoihin sisältyy ainakin ajoittain eläintauti- ja eläinten hyvinvointilain mukaisia virkatehtäviä.

Laajassa eläintautiepidemiassa eläinlääkäripalvelut on taattava, joten Hyvinkäältä kunnaneläinlääkäriä ei voi määrätä tehtäviin Hyvinkään ulkopuolelle vaan on järkevämpää palkata eläintautitehtäviin uusi määräaikainen henkilö.

Riskitilanteissa, ja aina kotirauhan piiriin mentäessä, työ tehdään parityöskentelynä ja tarvittaessa poliisin virka-avulla. Uhka- ja väkivaltatilanteita varten on käyty koulutuksissa. Kaikille vakituisille eläinlääkäreille on varattu mahdollisuus yksilötyönohjaukseen. Kuormitusta seurataan viikkopalavereissa keskustellen ja suoritteiden määrää tarkkaillen, sillä tärkeintä on hyvinvoiva ja tehtävässään viihtyvä työntekijä.

Kukin ylläpitää osaamistaan vähintään kahdeksan (8) koulutuspäivän ajan vuodessa: I kaupungineläinlääkäri osallistuu vuosittain eläinlääkärihygieenikkojen yhdistyksen koulutuspäiville (2 päivää). Lisäksi hän osallistuu Ruokaviraston järjestämiin koulutus-, neuvottelu- ja työnohjauspäiviin (2–4 päivää), yksityisen sektorin järjestämiin koulutuksiin (2 päivää) sekä eläinlääkäripäiville (3 päivää). II kaupungineläinlääkäri osallistuu vuosittain Suomen eläinlääkäripraktikkojen koulutuspäiville (2 päivää). Lisäksi hän osallistuu Ruokaviraston järjestämiin koulutus-, neuvottelu- ja työnohjauspäiviin (1–3 päivää), yksityisen sektorin järjestämiin koulutuksiin (0–2 päivää) sekä eläinlääkäripäiville (2 päivää). Valvontaeläinlääkäri osallistuu vuosittain Ruokaviraston järjestämiin koulutuksiin eläinsuojelu- ja eläintautiasioissa (1–4 päivää). Lisäksi hän osallistuu muihin koulutuksiin (0–3 päivää) sekä eläinlääkäripäiville (1–2 päivää).

4.4 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

Hyvinkään kaupungilla on yksi virkavastuulla toimiva praktikkoeläinlääkäri, jonka tehtäviin kuuluu peruseläinlääkäripalvelujen antaminen. Hänellä on käytössään vastaanottotilat pieneläinten hoitamiseksi. Tilat on varustettu peruseläinlääkäripalvelun edellyttämin varustein ml. ultraäänilaite ja happigeneraattori. Praktikon loman ja muiden poissaolojen ajaksi palkataan sijainen.

Ajanvaraus ja kiireellinen eläinlääkäriapu
Hyvinkään II kaupungineläinlääkäri antaa eläinten omistajille puhelimitse neuvoja kotieläinten terveyteen ja sairauksiin liittyvissä asioissa jokaisena arkiaamuna klo 8.00–9.00 välisenä aikana. Numerossa on jonotuspalvelu. Eläinlääkäri ottaa samalla vastaan ajanvarauksia. Hyvinkään II kaupungineläinlääkäri hoitaa myös kiireelliset potilaat virka-aikana. Järjestely perustuu priorisointiin ja ajanvarauksen joustavuuteen. Runsaan yksityisen tarjonnan vuoksi resurssi on riittävä.

Virka-ajan ulkopuolella kiireellinen apu on turvattu alueellisella päivystyssopimuksella Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen kanssa. Suureläin- ja pieneläinpäivystyksiä ei ole eriytetty.

Toimitilat ja välineresurssit
II kaupungineläinlääkärillä on käytössään pieneläimiä varten vastaanottotilat, joissa on odotushuone, toimenpidehuone ja toimisto. Kaupungin siivouspalvelu hoitaa tilojen päivittäisen siivouksen. Eläinlääkärillä on käytössään peruseläinlääkäripalvelujen antamiseen tarvittava varustus.

Yksityinen palveluntarjonta
Kaupungin alueella on runsas yksityinen palveluntarjonta. Hyvinkään hevossairaalassa työskentelee yhteensä yhdeksän eläinlääkäriä. Lisäksi kaupungissa toimii kaksi pieneläimiä hoitavaa vastaanottoa, joissa molemmissa toimii kahdesta kolmeen eläinlääkäriä. Tämän lisäksi alueella toimii useita yksityiseläinlääkäreitä kiertävässä praktiikassa.

Valitusten käsittely ja toiminnan kehittäminen
Eläinlääkintähuoltoa koskevat valitukset ohjataan I kaupungineläinlääkärille ja tarvittaessa ympäristötoimenjohtajalle tai toimialajohtajalle. He päättävät tarvittavista toimenpiteistä. Mahdolliset korvausvaatimukset ratkaisee toimialajohtaja 5 000 € saakka. Sen yli menevät vaateet ratkaisee ympäristölautakunta 10 000 € saakka. Mikäli valittaja syyttää eläinlääkäriä toimenpidevirheestä, pyydetään ennen asian ratkaisua tarvittaessa lausunto eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta.

Asiakaspalautteesta pidetään kirjaa ja kehittämistarpeet pyritään ottamaan resurssien puitteissa huomioon suunnitelmia päivitettäessä. Asiakaspalautteen ja mahdollisten valitusten sekä Ruokaviraston tarkastusten ja auditointien perusteella toimintaa ja suunnitelmia päivitetään ja kehitetään.

Hyvinkään kaupunki arvioi alueen yksityisen eläinlääkäripalvelutarjonnan riittävyyttä palvelulajeittain. Arvioinnissa huomioidaan palvelujen saatavuus, aukioloajat, eläinlajikohtaiset rajaukset, asiakashinnat ja toiminnan jatkuvuus. Mikäli yksityinen palvelutarjonta olennaisesti vähenee tai keskeytyy, kaupunki arvioi järjestämisvastuunsa laajuuden ja oman palvelutuotantonsa mitoituksen uudelleen.

Kiireellinen eläinlääkärin apu pystytään tarjoamaan kaikkina vuorokaudenaikoina kolmen tunnin kuluessa 90 prosentissa tapauksista, päivystysmatka on alle 100 kilometriä korkeintaan 90 prosentissa tapauksista, kiireetön vastaanotto- tai pitopaikka-aika tarjotaan kahden viikon sisällä, kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit sekä terveille eläimille tehtävät leikkaukset tarjotaan pääsääntöisesti alle kolmessa viikossa, lomakaudella alle kuudessa viikossa. Asiakaspalautteille on lukittu postilaatikko vastaanotolla ja valitustapauksissa asia ohjataan esihenkilölle. Tavoitteiden toteutumista seurataan ja poikkeamat käsitellään kuukausikokouksissa.

Kiirepotilaat ovat ensisijaisia, jolloin muiden potilaiden aikaa siirretään. Toimintatapa on kerrottu omistajalle jo ajanvarauksen yhteydessä. Kiireellisyys arvioidaan haastattelemalla eläimen omistajaa.

Eläinterveyskäyntejä on saatavissa kysyntää vastaavasti. Käynnit voidaan toteuttaa kunnaneläinlääkärin palveluna tai eläintenpitäjän valitseman yksityisen eläinlääkärin toimesta. Kaupunki seuraa palvelun kysyntää ja arvioi resurssien riittävyyttä vuosittain.

Lääkkeet säilytetään niiden säilytysohjeiden mukaisessa lämpötilassa ja huumausaineiksi luokiteltavat lääkkeet lukitussa kaapissa. Jätehuollosta vastaa kaupunki, joka on tilannut palvelun vanhentuneiden lääkkeiden, ruiskujen ja neulojen hävittämiseksi (L&T). Eläinlääkäri pesee ja desinfioi välineensä itse. Kuolleet ja lopetetut pieneläimet säilytetään pakastimessa ja toimitetaan joko erillis- tai

yhteistuhkaukseen. Vastaanotolla on henkilösuojaimia ja eläintautitilanteessa tarvittavia suojavarusteita.

Vastaanotolla on hälytysjärjestelmä murtojen ja hätätilanteiden varalta. Vastaanoton yhteystiedot on ilmoitettu Ruokavirastoon.
Palvelutasopäätöksessä (liite 5) on kuvattu, mitkä palvelut kuuluvat järjestämisvastuun piiriin Hyvinkään alueella.

4.5 Tietojärjestelmät

Hyvinkäällä eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnassa asiakirjat tallennetaan paperisina kansioihin, joita säilytetään lukitussa arkistokaapissa. Kaappiin on avain valvontaeläinlääkärillä ja I kaupungineläinlääkärillä. Sähköisessä järjestelmässä asiakirjat ovat salatuissa tiedostokansioissa. Ruokavirastoon asiakirjat lähetetään formulalomakkeilla. VYHAan ilmoitetaan suunnitelmat, vastaanottojen tiedot, resurssit ja vuosittaiset käyntimäärät, Pääsynhallintaa (PAHU) tarvitaan käyttöoikeuksien hakemiseen. ELTE-järjestelmään (eläinten terveyden ja hyvinvoinnin viranomaistiedot; eläintaudit, lääketieto, tunnistaminen ja rekisteröinti, luvat ja hyväksynnät, eläinlääkärirekisteri ja eläinten hyvinvointi) kirjataan aiempaa laajemmin eläintenterveystietoja, Vetporttiin kirjataan antibioottien käyttötiedot ja siellä voi tarkastella eläinlääkärirekisteriä. Lisäksi käytössä on Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteri (EPR) eläintenpitäjien ja pitopaikkojen rekisteröintiin tarkoitettu tietojärjestelmä. Tällä kunnan maaseutuviranomaisten ja Ruokaviraston käytössä olevalla sovelluksella rekisteröidään kaikki hevos-, lammas-, nauta-, sika- sekä vuohieläinten pitäjät, haaskaruokintapaikat, siipikarjan pitäjät, mehiläisten ja kimalaisten pitäjät, turkiseläinten pitäjät sekä kameli- ja hirvieläinten pitäjät. Sovelluksella rekisteröidään myös eläinten pitopaikat ja muodostetaan eläintenpitäjien tarvitsemat merkintätunnukset. Käytössä on myös Paimen ja eläintunnistustietojärjestelmä, eläintenpitokieltorekisteri, vesiviljelyrekisteri ja TRACES – järjestelmä (TRACES-NT on järjestelmä elävien eläinten ja eläintuotteiden jäljitettävyyden ja valvonnan varmistamiseksi niin EU-maiden välisessä sisämarkkinakaupassa kuin tuonnissa EU:n ulkopuolisista maista.). Vastaanotolla on käytössä potilastietojärjestelmä KliniQ. Ruokaviraston koirarekisteriin koirien haltijat ilmoittavat lainsäädännön edellyttämät tiedot. Rekisteriin ilmoitetaan myös tiedot haltijanvaihdoksista ja koirien kuolemasta, katoamisesta tai maasta muutosta. Koirarekisteriä käytetään koirien hyvinvoinnin ja maahantuonnin valvontaan. Valvonnan viranomaisekstranet eli Pikantti on vain viranomaisille suunnattu, suljettu verkkopalvelu, joka tehostaa Ruokaviraston toimialan viranomaisten välistä viestintää. Nasevaan (nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä) ja Sikavaan (sikaloiden terveysluokitusrekisteri) on tunnukset vain II kaupungineläinlääkärillä. Valvontaeläinlääkärillä ja I kaupungineläinlääkärillä on tunnukset Kanavaan (internet-selaimella käytettävä tietojärjestelmä, johon kootaan Siipikarjaliiton salmonellanäytepalvelun asiakkaiden siipikarjaparvia koskeva salmonellavalvontatieto).

Kunta huolehtii, että eläinlääkintähallinnon käytössä olevat tietojärjestelmät ovat tehokkaassa käytössä valvonnan apuna. Tietojärjestelmien käyttöön ja käyttöönottoon on varattu riittävät resurssit ja varmistettu niiden käytön osaaminen. Uusien työntekijöiden riittävät käyttöoikeudet varmistetaan ja henkilöt perehdytetään tietojärjestelmien käyttöön.

4.6 Yhteistyö ja viestintä

Eläinlääkärit osallistuvat Ruokaviraston järjestämiin koulutus- ja neuvottelutilaisuuksiin useita kertoja vuodessa. Lisäksi pidetään yhteyttä tarvittaessa sähköpostilla ja puhelimella. Jokaisella viranhaltijalla on käytössään ajantasaiset vastuuhenkilöiden yhteystiedot.

Päävastuu viestinnästä ja tiedottamisesta on l kaupungineläinlääkärillä. Ympäristöterveydenhuoltoon tulee usein yhteydenottoja paikallislehdestä ja lehteen lähetetään tarvittaessa tiedotteita. l kaupungineläinlääkäri vastaa myös tiedonkulusta eläinlääkintähuollon ja muun ympäristöterveydenhuollon välillä. Eläinlääkärit kokoontuvat kerran kuussa eläinlääkäripalaveriin, josta laaditaan muistio.

Valvontaeläinlääkäri osallistuu yksi - kaksi kertaa vuodessa järjestettävään Uudenmaan valvontaeläinlääkäritapaamiseen ja vuosittaiseen valtakunnalliseen Ruokaviraston järjestämään eläinsuojelupäivään. Lisäksi valvontaeläinlääkäri on yhteydessä paikallisiin löytöeläintaloihin. Valvontaeläinlääkärin yhteystiedot löytyvät Hyvinkään kaupungin ympäristöterveydenhuollon internet-sivuilta. Eläinsuojeluyhdistykset ovat myös saaneet yhteystiedot ja välittävät eläinsuojeluilmoituksia tarpeen mukaan viranomaisille.

Hyvinkään kaupungin ympäristöterveydenhuollon kotisivuilla ilmoitetaan eläinsuojeluun ja eläintauteihin liittyvistä ajankohtaisista asioista. Tarvittaessa ajankohtaisista asioista annetaan lehdistötiedote.

Viestinnästä kerrotaan tarkemmin kohdassa 2.6 ja häiriötilanteisiin varautumisesta kohdassa 5. Valvontaeläinlääkäri toimii yhteistyössä Ruokaviraston, poliisin ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa.

4.7 Maksut

Hyvinkäällä ei ole käytössä eläinlääkäripalvelujen subventointia. Klinikkamaksu otettiin käyttöön jo 1.8.2020. Ympäristölautakunta on vahvistanut keskitetystä yhteydenottopalvelusta perittävien maksujen sekä klinikkamaksun suuruudet. Klinikkamaksun suuruus tarkastetaan vuosittain. 1.1.2025 alkaen maksun suuruus on 16 e (sis. alv 25,5 %). Lisäksi kunta perii kaikista markkinahintaisista palveluista 72 e/h (sis. alv 25,5 %).
Julkisin varoin tuettujen eläinlääkäripalvelujen avoimuus-, erilliskirjanpito- ja SGEI-raportointivelvoitteiden toteuttaminen käsitellään valvontasuunnitelman toteutumisen yhteydessä.

4.8 Valvonnan toimeenpano

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan tavoitteena on toteuttaa eläintauti-, eläinten hyvinvointi-, eläinten merkitsemis- ja rekisteröintilainsäädännössä, eläinten tuonti- ja vientivaatimuksissa, eläinten lääkitsemislainsäädännössä sekä helposti leviävien eläintautien vastustamisesta annetussa laissa ja tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetussa laissa asetettuja päämääriä. Valvonnassa on yhtenäiset vireille ottokriteerit ja ilmoitusten kiireellisyysluokittelu sekä käsittelytavoitteet eri kiireellisyysluokille.

Virka-ajan ulkopuolella kiireellisissä tapauksissa poliisi toimii valvontaviranomaisena. Kiiretoimien yhteistyötahoina toimivat ne löytöeläintoimijat, joiden kanssa on tehty sopimus.

Kun lakia todetaan rikotun tehdään poliisille sähköinen rikosilmoitus. Olemme myös suoraan yhteydessä rikostutkijaan. Ilmoituksenvaraisten toimijoiden rekisteriä ylläpitää ja päivittää valvontaeläinlääkäri ja siihen on pääsy kaikilla vakituisilla kaupungineläinlääkäreillä. Kohteita tarkastetaan EPR mukaisesti ja lähes kaikki suunnitellut tarkastukset on saatu suoritettua. Tarkastustiheys määritetään riskinarvion perusteella. Tuotantoeläinten pitopaikkoja on Hyvinkäällä vain muutama ja niiden toiminnan taso tunnetaan, joten niihin ei ole ollut tarvetta tehdä

riskiperusteista suunnitelmallista valvontaa. Toiminnanharjoittajan pyynnöstä ei ole tehty tarkastuksia, koska sellaiseen ei ole ollut tarvetta.

Kukin kaupungineläinlääkäri kirjoittaa omista käynneistään tarkastuskertomuksen ja tarvittaessa päätöksen Ruokaviraston lomakkeelle. Asiakirja tallennetaan sähköiseen muotoon N-asemalle sekä tulostetaan paperisena kansioon ja lähetetään sähköisessä muodossa Formulalla Ruokavirastoon ja poliisille heidän ilmoittamallaan tavalla (kirjaamo/tutkija/Poutapalvelu). Myös tuloksettomat tarkastusyritykset raportoidaan ja valvonnan tiedot kootaan vuosittaiseen seurantaan. Maksullisten suoritteiden laskutuspyynnöt toimitetaan Ruokavirastolle.

4.9 Eläinten terveyden valvonta

4.9.1 Eläintautivalmius

Valvontaeläinlääkäri huolehtii tautivalvonnan näytteenotosta ja muista mahdollisista toimenpiteistä tulosten selvittyä. Valvontaeläinlääkäri huolehtii myös terveysvalvontaohjelmien mukaisesta näytteenotosta, mikäli alueella on ohjelmiin kuuluvia tiloja. II kaupungineläinlääkäri osallistuu valvontaan ilmoittamalla havaitsemistaan epäkohdista/epäilyistä valvontaeläinlääkärille.

Valvontaeläinlääkärin poissa ollessa II kaupungineläinlääkäri on vastuussa tehtävästä ja ottaa yhteyttä valtioneläinlääkäriin ja I kaupungineläinlääkäriin. Valvontaeläinlääkäri hoitaa tarttuvien eläintautien epäilyt sekä tautitapaukset Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti ja tarvittaessa I ja II kaupungineläinlääkärien avustuksella. Päivystysaikana kiireelliset tehtävät suorittaa päivystävä eläinlääkäri.

4.9.2 Eläintautiepäilyt ja -tapaukset sekä ilmoittaminen

Mikäli II kaupungineläinlääkäri työssään huomaa oireita tai tuotannon muutoksia, jotka viittaavat tarttuvan eläintaudin mahdollisuuteen, hän ottaa yhteyttä valvontaeläinlääkäriin ja valtioneläinlääkäriin. Valvontaeläinlääkäri hoitaa tarttuvien eläintautien epäilyt sekä tautitapaukset Ruokaviraston ohjeistuksen ja määräysten mukaisesti.

Torjuttava tai uusi eläintauti ilmoitetaan viipymättä, valvottavat ja erikseen luetellut taudit viimeistään seuraavana arkipäivänä. Muutoin II kaupungineläinlääkäri toimittaa kuukausiyhteenvedon Ruokavirastoon seuraavan kuukauden 15. päivään mennessä. ihmisten terveydelle mahdollisesti vaarallinen todettu tauti ilmoitetaan hyvinvointialueen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille viimeistään seuraavana arkipäivänä, rabies- ja pernaruttoepäilyt viipymättä. Mikäli heitä ei tavoiteta, ilmoitus tehdään tartuntatautien yhdyshenkilölle.

4.9.3 Muu eläintautivalvonta

Ruokavirasto pyytää vuosittain seurantanäytteiden ottamista ja lähettää seurantaohjelmien toimeenpanosta erillisen kirjeen. Tällaisia erikseen vuosittain pyydettäviä seurantanäytteitä otetaan muun muassa lintuinfluenssan varalta tiloilta ja teurastamoista. Valvontaeläinlääkäri vastaa tautiseurannan edellyttämästä näytteenotosta, tietojen tallentamisesta ja tietojen toimittamisesta Ruokavirastolle.

4.9.4 Eläinten lääkitsemisen valvonta

Valvontaeläinlääkäri suorittaa Ruokaviraston erikseen pyytämät tilojen lääkkeiden käytön ja lääkekirjanpidon valvonnat, lääkejäämävalvonnan, tarkastukset ja näytteenoton tarvittaessa myös oman alueen ulkopuolella.

4.9.5 Tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta

Valvontaeläinlääkäri suorittaa tunnistamisen ja rekisteröinnin valvontaa muiden tarkastusten yhteydessä ja ilmoitusten perusteella. Hän myös valvoo valvonnan kohdentamista eri eläinlajeihin, EPR-tietojen ajantasaisuutta sekä tekee seurantaa ja toimii yhteistyössä elinvoimakeskuksen kanssa. Tähän kuuluvat hallinnolliset toimenpiteet, siirtokiellot ja niiden poistaminen sekä asiakirjojen toimittaminen Ruokavirastolle.

4.10 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

Ruokavirasto seuraa saapuvia eriä TRACES -järjestelmän avulla ja määrää kunnaneläinlääkärin tarvittaessa tarkastamaan saapuneet erät. Mikäli epäillään laittomasti tuotuja eriä, niin valvontaeläinlääkäri tekee kohteeseen tarkastuksen. Jos tuonnin ehdot eivät täyty, Ruokavirasto tekee asiaan liittyvät hallintopäätökset. Sisämarkkinavientiin liittyvät eläinten vientitarkastukset ja vientitodistukset tekee II kaupungineläinlääkäri tai valvontaeläinlääkäri.

4.11 Tuonti EU:n ulkopuolelta

Mikäli Ruokavirasto ilmoittaa kunnalle, että sinne saapuvassa tuote-erässä tai eläimessä epäillään eläintautiriskiä tai laitonta tuontia, tarvittavat toimenpiteet suorittaa valvontaeläinlääkäri. Asiassa noudatetaan Ruokaviraston ohjeita.

4.12 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvointilain (693/2023) ja siihen liittyvien säädösten noudattamista valvoo pääasiallisesti valvontaeläinlääkäri. Myös kaupungineläinlääkärit, terveystarkastajat sekä poliisi osallistuvat valvontaan. Jos tarkastuksessa havaitaan, että säädöksiä on rikottu, viranomainen ryhtyy lainsäädännön edellyttämiin toimenpiteisiin ja toimittaa tarkastuskertomus- ja päätösasiakirjat Ruokaviraston lisäksi myös poliisille. Annettuja määräyksiä valvotaan uusintatarkastuksin mahdollisimman pian määräajan umpeuduttua.

Jos eläinsuojelulliset syyt vaativat, eläinsuojeluviranomainen voi ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Tässä tarkoituksessa eläimelle voidaan hankkia hoitoa muualta tai hoitaja tilalle taikka rehua tai muita eläimen hyvinvoinnin kannalta ehdottoman välttämättömiä aineita taikka, jos se ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista, eläin voidaan lopettaa tai toimittaa teurastettavaksi taikka myydä huutokaupalla tai käyvästä hinnasta.

4.12.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Eläinten hyvinvoinnin valvonta painottuu epäilyyn perustuviin tarkastuksiin. Epäilyyn perustuvat tarkastukset voidaan tehdä saadun ilmoituksen perusteella. Hyvinkään alueella valvontaeläinlääkäri tekee noin sata tarkastusta vuodessa.

4.12.2 Luvan- tai ilmoituksenvaraiseen toimintaan, ilman epäilyä, kohdistuva tarkastus

Luvan- ja ilmoituksenvaraiset eläintenpidon kohteet ovat riskiluokiteltu Ruokaviraston ohjeistuksen mukaan. Toiminta tarkastetaan riskinarvioinnin perusteella 1–5 vuoden välein. Hyvinkään alueella ilmoituksenvaraisia kohteita on noin 25.

4.13 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Alueella ei ole sivutuotteita käsitteleviä laitoksia. Alueella toimii liha-alan hyväksytty elintarvikehuoneisto ja kananmunapakkaamo, joissa syntyy ja tilapäisesti varastoidaan sivutuotteita. Valvonnan yhteydessä tarkastetaan omavalvontasuunnitelmasta, että sivutuotteiden hävittäminen tapahtuu määräysten mukaisesti. Mikäli laiminlyöntejä havaitaan, lievissä tapauksissa annetaan ohjeita ja kehotus asian korjaamiseksi määräajassa. Tarvittaessa ryhdytään hallinnollisiin pakkotoimiin.

Tiloille muista syistä tehtävien tarkastuskäyntien ja sairaskäyntien yhteydessä kiinnitetään huomiota sivutuotteiden hävitystapoihin.

Haaskarekisteriä ylläpidetään ja tarvittaessa tarkastetaan, että haaskakirjanpito on asianmukainen eikä haaskalle ole viety kiellettyjä sivutuotteita. Jos tarkastuksella havaitaan, että haaskalle on toimitettu kiellettyjä sivutuotteita, annetaan määräys niiden poistamiseksi ja hävittämiseksi asianmukaisella tavalla. Suunnitelman laatimishetkellä Hyvinkään alueella ei ole ilmoitettuja haaskatoimijoita.

4.13.1 TSE-valvonta

Hyvinkää kuuluu raatojenkeräilyalueeseen, eikä alueella ole näytteenottoon velvoittavia lammas- tai vuohitiloja eikä kotiteurastusta.

4.14 Ehdollisuuden valvonta

Mikäli valvontaeläinlääkäri eläinsuojelutarkastuksella tai I kaupungineläinlääkäri maitohygieniatarkastuksella havaitsee mahdollisia Ruokaviraston vastuulle kuuluvaa ehdollisuuden valvonnan ehtojen indikaattorien laiminlyöntejä, hän ilmoittaa asiasta Ruokavirastolle. Yleensä ilmoittaminen tapahtuu lähettämällä tarkastuskertomus tiedoksi Ruokaviraston vastuuhenkilölle.

4.15 Eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman painopisteet 2027

Kunnat varmistavat eläinlääkintähuoltolain vaatimusten toteutumisen eläinlääkäripalvelujen järjestämisessä.

4.16 Seuranta, arviointi ja raportointi

Eläinlääkintähuollon suunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain. Arviossa kuvataan tarkastusten kattavuus, tarkastusten määrä, painopistealueiden huomioiminen ja voimavarojen riittävyys. Edellisen vuoden suunnitelman toteutumisen arviointi huomioidaan seuraavan vuoden suunnitelmaa tehdessä. Myös Ruokavirastolta ja mahdollisilta muilta tahoilta saatu palaute huomioidaan seuraavan vuoden suunnitelmassa.

Arviointi käsitellään viimeistään helmikuun ympäristölautakunnassa ja lähetetään helmikuun loppuun mennessä sähköisesti Ruokavirastolle sekä kirjataan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmään.

5. Häiriötilanteisiin varautuminen

5.1 Toiminta häiriötilanteissa

Ympäristöterveydenhuollolla on yksikkökohtainen häiriötilannesuunnitelma, joka sisältää yksityiskohtaisen kuvauksen häiriötilanteisiin varautumisesta ja siitä, miten yhteistyö eri viranomaistahojen, toimijoiden ja laitosten kanssa on järjestetty. Siinä on pyritty ennakoimaan häiriötilanteet mahdollisimman tarkasti ja laadittu selkeät toimintaohjeet eri häiriötilanteiden varalta. Ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelma on osa Hyvinkään kaupungin valmiussuunnitelmaa. Ympäristöterveydenhuolto osallistuu vuosittain Hyvinkään Veden valmiusharjoituksiin. Lisäksi ympäristöterveydenhuolto osallistuu valtakunnallisiin, alueellisiin ja kaupungin omiin valmiusharjoituksiin aina, kun niitä järjestetään.

5.2 Epidemioiden selvittäminen

Ympäristölautakunta on terveydensuojeluviranomaisena nimennyt ruokamyrkytysten selvittämistä varten työryhmän (ks. kohta 3.2.12). Ruokamyrkytysepidemioiden selvitystyöryhmä kokoontuu yhdessä Keski-Uudenmaan Ympäristökeskuksen selvitystyöryhmän kanssa vähintään kerran kahdessa vuodessa ja aina tarvittaessa.

Ruokamyrkytysepidemian selvittämisen kulku ja selvitystyöryhmän tehtävät sekä jäsenten työnjako kuvataan häiriötilannesuunnitelman ohjeessa ”Ruokamyrkytysepidemioiden selvittäminen”.

6. Suunnitelman toteutumisen arviointi

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi hyväksytään vuosittain tammi- helmikuussa ympäristölautakunnassa. Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan toimialakohtaisesti. Arviointia tehdään myös sen suhteen, miten voimavarojen jakautuminen eri sektoreille käytännössä toteutui. Mikäli suunnitelmassa asetettuja tavoitteita ei saavuteta, toteutumisen arvioinnissa tuodaan esille mahdollisia syitä.

Ympäristöterveydenhuoltoyksikön saamat tulot arvioidaan sektorikohtaisesti ja erikseen suunnitelmallisen valvonnan tulojen ja muiden tulojen osalta. Toteutumisen arvioinnin tulokset toimitetaan Ruokavirastoon ja Lupa- ja valvontavirastoon.

LUONNOS